

Grønn frisør

En sunn og trygg arbeidsplass

• omtanke • solidaritet • samhold

HÅNDBOK

FAGFORBUNDET

Seksjon samferdsel og teknisk

Grønn Frisør

Av Heidi Søsted og Johan Galster

Forord

Hvorfor skal frisører belaste helsen for å utføre yrket sitt? Frisørenes yrkeskarriere er kort. Frisørene utsettes for helseskadelige stoffer som fører til at mange må slutte i yrket. Fagforbundet og Frisørenes fagforening jobber på nasjonalt, nordisk og europeisk plan for å redusere helsebelastningene frisørene utsettes for.

Vi håper at denne boka gir en oversikt over hvordan du kan beskytte deg mot helseskadelige stoffer, for eksempel gjennom riktig hanskebruk, punktavsug og ved å bytte hårprodukter..

Fagforbundet og Frisørenes fagforening håper dere vil bruke muligheten til å bidra til en utvikling som er til fordel for frisørene og kundene.

Janne Ottersen Fraas, nestleder Frisørenes Fagforening, Stein Guldbrandsen, seksjonsleder i Seksjon samferdsel og teknisk og medlem av Arbeidsutvalget i Fagforbundet og Ingunn Reistad Jacobsen, leder Frisørenes Fagforening.

KOMMENTAR:

Frisører er ofte plaget av hud- og luftveissykdommer

Eksem og allergi er hovedårsaken til at mange frisører må forlate yrket før de selv ønsker. I Norge, Norden og resten av Europa arbeides det intensivt for å forebygge slike skader. Nordisk frisørunion (NFU), som består av de organiserte frisørene i Norden, har i mange år hatt arbeidsmiljø og allergi på dagsordenen. Denne boka er et resultat av dette nordiske samarbeidet.

Boka er skrevet av noen av de fremste ekspertene innen frisørprodukter og frisørsykdommer; kjemiingeniør Johan Galster fra København kommunes miljøkontroll, og Heidi Søsted som har Ph.D. i hårfarger og samtidig leder Videncentret for frisører og kosmetikere.

Hensikten med boka er å beskrive produktene det jobbes med i frisørbransjen og hvilke miljø- og helseskader de kan forårsake, samt opplyse om hvordan du best kan beskytte deg mot skadevirkninger.

Det handler ikke spesielt om grønt arbeidsmiljø, men mer om hvordan du skal bruke produktene, og hvorfor produkter med skadevirkninger bør unngås. Kunnskap gjøre at du kan velge bedre alternativer og samtidig beskytte deg selv.

I Europa øker oppmerksomheten rundt salonger som jobber for et bedre indre og ytre miljø. Disse er det verdt å støtte og utvikle videre. Innsatsen i de nordiske landene knytter seg til arbeidet for et bedre arbeidsmiljø for bransjen i hele Europa.

*Kollegial hilsen Poul Monggaard, direktør
for Dansk frisør og kosmetikerforening,
Nordisk frisørunion og UNI Hair & Beauty.*

Innhold

Forord	3
Frisører er ofte plaget av hud- og luftveissykdommer	4
Grønn frisør i Norge	7
Hva er annerledes med Grønn frisør?	10
Kvalitetssalong	11
Helse, sykdom og forebygging	13
Hudens funksjon	13
Eksem	14
Elveblest	16
Etsningsskader fra blekemidler	16
Kunder med kontaktallergi	16
Andre sykdommer	18
Yrkesskade	19
Det grønne dokument	20
Råd til vurdering av kosmetikk	21
Lovgivning og markedsføring	22
Miljøbelastning	27
Kjemikalier i produktene	27
Giftvirkning i miljøet	28
Kjemi	31
Navngiving	31
Skadelige stoffer i kosmetikkbransjen	32
De grønne alternativene	34
Miljømerkede produkter	34
Økologisk – hva betyr det?	35
Positiv- og Negativlisten	36
Ordliste	38

Grønn frisør i Norge

av Ingunn Reistad Jacobsen, Janne Ottersen Fraas og Mette Karin Haugen

Fagforbundet og Frisørenes fagforening har utviklet konseptene Grønn frisør og Kvalitetssalong. Vi vil ha et allergifritt og mer miljøvennlig alternativ for frisører. I grønne salonger skal produktene som benyttes være fri for de mest skadelige stoffene. Frisører som arbeider i grønne salonger skal være bevisste i arbeidet sitt, hvilke skader enkelte produkter kan forårsake og gi råd og informasjon til kundene sine om behandlingene.

Fagforbundet vil bidra til at færre frisører blir syke av jobben sin. Grønn frisør skal bidra til økt kunnskap og forebyggende arbeid, slik at frisøryrket blir et tryggere yrke.

Arbeidet med Grønn frisør startet i 2001, da Nordisk frisørunion begynte å jobbe mot unødvendig emballasje på produkter. Arbeidsmiljø fikk etter hvert mer oppmerksomhet og utviklet seg til konseptet Grøn salon i Danmark.

I 2007 tok Fagforbundet og Frisørenes fagforening sats for alvor med arbeidet for Grønn frisør i Norge. Fagforbundet inviterte til åpne møter for å samle organisasjoner med samme grønne fokus. Samarbeidspartnere per mars 2010 er blant annet: Stiftelsen Miljøfyrtårn, Statens arbeidsmiljøinstitutt (Stami), Forbrukerrådet, Arbeidstilsynet, Mattilsynet, Norges astma- og allergiforbund (NAAF) og Naturvernforbundet.

Det er laget en **Grønn frisørbrøsje**, nettside og en **sjekkliste** for Grønn frisør i Norge. Vi bruker i dag **Stiftelsen Miljøfyrtårn** som sertifiseringsorgan, etter at de skjerpet **bransjekravene** for frisører i 2008.

Grønn frisør åpner for mange nye muligheter:

- Økt kunnskap om fag og produktene de håndterer
- Det er et godt alternativ til frisører som ikke kan jobbe i tradisjonelle frisørsalonger på grunn av luftveislidelser
- Det er forebygger allergi
- Faren for brystkreft er betydelig mindre
- Det gir et bredere tilbud til kundene, som i tillegg er mindre skadelig

For at en frisørsalong i Norge skal bli Grønn frisør må de altså tilby behandling fri for skadelig kjemikalier – noe som i dag er etterspurt av både kunder og frisører.

Les og lær Arbeidsmiljøloven §3 – Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv.
Evt kan lenke legges inn: <http://www.lovdatabasen.no/all/tl-20050617-062-003.html>

Kapittel 3. Virkemidler i arbeidsmiljøarbeidet

§ 3-1. Krav til systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid

(1) For å sikre at hensynet til arbeidstakers helse, miljø og sikkerhet blir ivaretatt, skal arbeidsgiver sørge for at det utføres systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid

på alle plan i virksomheten. Dette skal gjøres i samarbeid med arbeidstakerne og deres tillitsvalgte.

- (2) Systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid innebærer at arbeidsgiver skal:
 - a) fastsette mål for helse, miljø og sikkerhet,
 - b) ha oversikt over virksomhetens organisasjon, herunder hvordan ansvar, oppgaver og myndighet for arbeidet med helse, miljø og sikkerhet er fordelt,
 - c) kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risikoforholdene i virksomheten, utarbeide planer og iverksette tiltak for å redusere risikoen,
 - d) under planlegging og gjennomføring av endringer i virksomheten, vurdere om arbeidsmiljøet vil være i samsvar med lovens krav, og iverksette de nødvendige tiltak,
 - e) iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av denne lov,
 - f) sørge for systematisk arbeid med forebygging og oppfølging av sykefravær,
 - g) sørge for løpende kontroll med arbeidsmiljøet og arbeidstakernes helse når risikoforholdene i virksomheten tilsier det, jf. bokstav c,
 - h) foreta systematisk overvåking og gjennomgang av det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet for å sikre at det fungerer som forutsatt. (3) Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om gjennomføringen av kravene i denne paragraf, herunder om krav til dokumentasjon av det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet.

§ 3-2. Særskilte forholdsregler for å ivareta sikkerheten

- (1) For å ivareta sikkerheten på arbeidsplassen skal arbeidsgiver sørge for:
 - a) at arbeidstaker gjøres kjent med ulykkes- og helsefarer som kan være forbundet med arbeidet, og at arbeidstaker får den opplæring, øvelse og instruksjon som er nødvendig,
 - b) at arbeidstaker som har til oppgave å lede eller kontrollere andre arbeidstakere har nødvendig kompetanse til å føre kontroll med at arbeidet blir utført på en helse- og sikkerhetsmessig forsvarlig måte,
 - c) sakkyndig bistand når dette er nødvendig for å gjennomføre lovens krav. (2) Når det ikke på annen måte kan tas forholdsregler for å oppnå tilstrekkelig vern om liv eller helse, skal arbeidsgiver sørge for at tilfredsstillende personlig verneutstyr stilles til arbeidstakers rådighet, at arbeidstaker gis opplæring i bruken av utstyret og at det tas i bruk.
- (3) Hvis det skal utføres arbeid som kan innebære særlig fare for liv eller helse, skal det utarbeides en skriftlig instruks om hvordan arbeidet skal utføres og hvilke sikkerhetstiltak som skal iverksettes.
- (4) Departementet kan gi forskrift om gjennomføringen av bestemmelsene i denne paragraf. Departementet kan også i forskrift gi nærmere bestemmelser om personlig verneutstyr, herunder om:
 - a) utforming, merking mv.
 - b) bruk, vedlikehold mv.
 - c) prøving, sertifisering og godkjenning
 - d) godkjenning av organer som skal utøve kontroll knyttet til produksjon av personlig verneutstyr. Departementet kan i forskrift fastsette at reglene om personlig verneutstyr også skal gjelde for produsent, importør og leverandør.

§ 3-3. Bedriftshelsetjeneste

- (1) Arbeidsgiver plikter å knytte virksomheten til en bedriftshelsetjeneste godkjent av Arbeidstilsynet når risikoforholdene i virksomheten tilsier det. Vurderingen av om slik plikt foreligger skal foretas som ledd i gjennomføringen av det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet.
 - (2) Bedriftshelsetjenesten skal bistå arbeidsgiver, arbeidstakerne, arbeidsmiljøutvalg og verneombud med å skape sunne og trygge arbeidsforhold.
 - (3) Bedriftshelsetjenesten skal ha en fri og uavhengig stilling i arbeidsmiljøspørsmål.
 - (4) Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om når og i hvilken utstrekning arbeidsgiver plikter å knytte til seg bedriftshelsetjeneste, om hvilke faglige krav som skal stilles til tjenesten og om hvilke oppgaver den skal utføre.
 - (5) Departementet kan i forskrift gi bestemmelser om at bedriftshelsetjeneste etter denne paragraf må godkjennes av Arbeidstilsynet og om det nærmere innholdet i en slik godkjenningsordning.
- Endret ved lov 19 juni 2009 nr. 39 (i kraft 1 jan 2010 iflg. res. 19 juni 2009 nr. 822).

§ 3-4. Vurdering av tiltak for fysisk aktivitet

Arbeidsgiver skal, i tilknytning til det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet, vurdere tiltak for å fremme fysisk aktivitet blant arbeidstakerne.

§ 3-5. Plikt for arbeidsgiver til å gjennomgå opplæring i helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid

- (1) Arbeidsgiver skal gjennomgå opplæring i helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid.
- (2) Departementet kan i forskrift gi nærmere krav til opplæringen.

§ 3-6. Plikt til å legge forholdene til rette for varsling

Arbeidsgiver skal, i tilknytning til det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet, utarbeide rutiner for intern varsling eller sette i verk andre tiltak som legger forholdene til rette for intern varsling om kritikkverdige forhold i virksomheten i samsvar med § 2-4, dersom forholdene i virksomheten tilsier det.

Alle arbeidsgivere er pålagt å gjøre en risikovurdering av arbeidsplassen for å minske helseplager og sykefravær.

Til tross for tydelig lovgivning, har frisører store arbeidsmiljøutfordringer. Skadelige kjemikalier fører til helseplager, men det er vanskelig å bevise og dokumentere blant annet fordi kosmetikkdirektivet ikke er strengt nok.

Kosmetiske produkter er fritatt for kravet til datablad, og frisører møter derfor på problemer som industriarbeiderne slipper. Når leverandørene er fritatt fra kravet om datablad til produktene, får verneombudet heller ikke et stoffkartotek å lete i. Det gjør det også umulig for arbeidsgivere å utforme informasjonsblad om innholdet i enkeltproduktene, slik de er pålagt å gjøre gjennom databladforskriften fra Arbeidstilsynet.

Gode tekniske løsninger kan være til hjelp i frisørsalonger, men første bud er allikevel å bytte ut skadelige kjemikalier med mindre skadelige (Arbeidsmiljøloven § 4-5(2)).

Skjønnhetsbransjen er i en særlig posisjon som ikke blir reflektert i lovverket. Dere vil gjennom denne boka se at utfordringene jobbes med på mange plan.

Hva er annerledes med Grønn frisør?

Grønn frisør gir en definisjon på grønne produkter, og stiller klare krav til produkter og salong. Slik blir begrepet Grønn frisør likt for alle. Grønn frisørordningen beskriver hva man kan kreve i en salong som setter frisøryrkets kjemiske belastning i sentrum. I tillegg stilles krav til salongens miljøbelastning og energiforbruk.

For å lettere få oversikt over kjemikaliebelastningen har Grønn frisør laget en kort liste over kjemiske stoffer som ikke skal finnes i produktene en Grønn frisør bruker. Denne listen kalles «Grønn frisørs forbudtliste», se tabell 1.

Stoffene blir satt på Grønn frisørs forbudtliste når:

- Stoffet er vanlig i kosmetikk og ekstremt allergifremkallende eller sensibiliserende
- Det er bevist at stoffet er mutagent, kreftframkallende, hormonforstyrrende, neurotoksisk eller fosterskadende
- Stoffet mistenkes å være mutagent, kreftframkallende, hormonforstyrrende, neurotoksisk eller fosterskadende

Tabell 1 Grønn frisørs forbudtliste:	
1-naphthol	Sterkt sensibiliserende
Stoffer med aminophenol i navnet	Sterkt sensibiliserende
Formaldehyd, diazolidinyl urea og imidiazolidinyl urea	Kreftframkallende. Giftig.
Thioglycolic acid og thioglycolate	Irriterende og sensibiliserende.
4-amino-3-nitrophenol	Ekstremt sensibiliserende.
Methylisothiazolinone og methylchlorisothiazolinone	Kanskje neurotoksisk, allergent
Parabener	Hormonforstyrrende (i lille grad). Allergene effekter. Noen parabener brytes sakte ned i vann.
p-phenylenediamine = PPD	Ekstremt sensibiliserende. Giftig. Lokalirriterende.
Stoffer med resorcinol i navnet	Hormonforstyrrende
Toluene-2,5-diamine og toluene-2,5-diamine sulfater	Ekstremt sensibiliserende, kanskje genotoxisk. Giftig. Helseskadelig.

Dette innebærer at enkelte stoffer som er lovlig i EU velges bort, fordi Grønn frisør stiller strengere krav enn gjeldende lov. Siden Grønn frisørs forbudtliste er kort, er det lett å kontrollere om et produkt kan brukes hos en Grønn frisør. Med listen i hånden kan eieren velge alle produkter som ikke inneholder stoffene på listen. Men antallet grønne produkter er ennå begrenset.

Grønn frisør bygger på kosmetikklovgivningen, men går lengre for å sikre frisør og kunde. Grønne frisører må likevel huske på at alle stoffer kan gi allergiske reaksjoner. Vi skal derfor hele tiden strebe for å bruke de mildeste produkter og ingredienser. Kosmetiske produkter med svanemerket kan brukes i en Grønn salong.

En Grønn frisør bør oppfylle disse kravene:

- Daglig leder har kunnskap om kjemi og helse knyttet til produktene de fører
- Salongens eier/daglige leder og ansatte har fireårig frisørutdanning
- Ingen produkter i salongen inneholder kjemiske stoffer som står på Grønn frisørs forbudtliste
- Salongen er særlig oppmerksom på allergi og overfølsomhet
- Blekemidler skal ikke komme i direkte kontakt med hodebunnen
- Det skal gjøres rent med miljømerkede rengjøringsmidler
- Hvis noe serveres i salongen, skal varene være økologiske
- I tillegg oppfordres det til energibesparelser, grønn strøm, avfallssortering osv.
- I Norge anbefaler vi alle grønne frisører å bli sertifisert av stiftelsen Miljøfyrtårn

Fagforbundet og Frisørenes fagforening har sammen med Stiftelsen Miljøfyrtårn i 2008 bygget opp en ordning etter samme prinsipper som den danske Grønn salon, se www.miljofyrtarn.no og www.groensalon.dk.

Kvalitetssalong

Fagforbundet startet arbeidet med kvalitetssalonger i 2008, som er en videreutvikling av Grønn frisør. Målet med Kvalitetssalong er å øke kvaliteten både på arbeidsmiljøet og arbeidet som blir utført i frisørsalongene.

Det også et mål at flest mulig ansatte har hele, faste stillinger. Kvalitetssalongene skal være trygge lærebedrifter som styrker yrkesstoltheten til frisørlærlingene. Kvalitetssalongene skal vise at det er økonomisk lønnsomt å drive frisørsalonger med ordnede forhold og gode lønns- og arbeidsvilkår for alle ansatte.

For å bli Kvalitetssalong må følgende fem punkter oppfylles;

En kvalitetssalong må ha tariffavtale

Det skal innenfor tariffavtalen utvikles lokale avtaler mellom partene som sikrer de ansatte en høyere fast garantilønn pr. time. Eventuell provisjonsorientert lønn bør være regulert i kollektiv avtale med utbetaling etter prosentvis stilling.

Kvalitetssalongene må fylle kravene som lærlingbedrift etter tariffavtalens bestemmelser

Det innebærer et gjennomtenkte læringsopplegg og gode forhold, særlig med tanke på antall svenner og lærlinger i hver salong. Fortrinnsvis skal forholdet være en lærling til to svenner. Dette fastsettes nærmere for hver salong ved inngåelse av de lokale avtalene, herunder også godtgjøring og øvrige vilkår for svennene. I de lokale avtalene forutsettes også lagt til rette for hensiktsmessige ordninger for etter- og videreutdanning.

Samarbeid og kvalitetsutvikling

Kvalitetsutvikling i salongene skal være basert på de ansattes aktive medvirkning. Det innebærer at de ansatte må få benyttet sin kreativitet og kompetanse samt at den enkelte arbeidstaker gis muligheter til faglig og personlig utvikling. Dette forutsetter gode og strukturerte ordninger for samarbeid og medbestemmelse i den enkelte salong basert på Hovedavtalens og overenskomstens bestemmelser.

Sertifisert av Stiftelsen Miljøfyrtårn

En Kvalitetssalong skal sertifiseres/resertifiseres av Stiftelsen Miljøfyrtårn innen en treårsperiode og følge gjeldende bransjekrav for frisører, samt Miljøfyrtårns generelle krav.

Samarbeid med Fagforbundet

Fagforbundet skal bidra med markedsføring og omtale av avtalen og salongene, bistand i forbindelse med opplæring i forhold til miljøfyrtårnsertifisering og kursing i avtaleverk og samarbeidsmodeller.

Det langsiktige målet er at Kvalitetssalong skal være en mal og inspirasjon for hvordan frisørsalonger blir drevet. Kvalitetssalong bedrer yrket og arbeidsplassen på alle områder – det fysiske, psykiske og sosiale arbeidsmiljøet, bedre ledelse og større åpenhet mellom arbeidsgiver og arbeidstaker, det tar miljøet på alvor og forplikter til Miljøfyrtårns standarder. Lærlingene får en bedre hverdag, og lønnsmessig vil ikke de eldre frisørene tape, slik de i praksis gjør idag. Vi tror også at sykefraværet på arbeidsplassene vil bli redusert.

Å velge en framtid

Å være Grønn frisør og/eller Kvalitetssalong innebærer at du får færre produkter å velge mellom, og at hårfargene kanskje ikke er like effektive som tradisjonelle hårfarger. Til gjengjeld ødelegger du ikke helsa. Og når alt kommer til alt er den mest verdtd.

Helse, sykdom og forebygging

Av Heidi Søsted

Hudens funksjon

Frisører kommer i kontakt med kjemiske stoffer som kan være skadelig. Når frisører farger hår uten å bruke hansker kan hårfargestoffene måles i frisørens urin etter bare en ukes arbeid. Dette skjer fordi stoffene trenger gjennom huden og inn i blodbanen. Her blir de raskt transportert gjennom lever og nyre og skilles ut i urinen.

Når huden er hel beskytter den best mot de kjemiske stoffene i frisørprodukter. Blir huden ofte utsatt for vann og såpe forsvinner fettstoffene fra huden og tørker ut. Er huden først svekket vil flere stoffer lettere trenge gjennom huden. Det kan være starten på en ond sirkel med varige hudskader.

Allergisk kontakteksem

Allergiske reaksjoner skyldes at kroppen reagerer på et stoff, et allergen, som normalt ikke finnes i kroppen. Ikke alle utvikler kontaktallergi, men rundt 15 prosent av både voksne og barn får dette.

Kroppen reagerer som regel ikke mot alleregenet første gang den utsettes for det. Reaksjonen kommer derfor ofte ikke før den blir utsatt for allergenet flere ganger.

Både syntetiske og naturlige stoffer kan framkalle allergisk eksem. Det vil si at en krem som utelukkende inneholder duftstoffer fra naturen likevel kan framkalle eksem.

Du kan få håndeksem ved langvarig vått arbeid og når huden ofte blir utsatt for såpe og sjampo. Huden blir tørr og sprekker. Du får eksem av vann og såpe når huden ikke klarer å reparere seg selv før den belastes av det samme igjen. Ødelagt hud gir økt risiko for livslang allergi mot for eksempel parfyme, konserveringsmidler, hårfarge og blekemidler.

Du kan ikke ved det blotte øye se om en håndeksem er allergisk eller ikke-allergisk. For å skille må du testes av lege.

Dersom kundene dine opplever reaksjoner fra produktene du bruker, bør de rapportere dette til Folkehelseinstituttets bivirkningsregister (www.fhi.no).

Arbeidsmiljøloven (05.12.08) § 4-5, Særlig om kjemisk og biologisk helsefare, sier at ved håndtering av kjemikalier skal arbeidsmiljøet være tilrettelagt slik at arbeidstaker er sikret mot ulykker, helseskader og særlig ubehag. Kjemikalier som kan innebære helsefare, skal ikke brukes dersom de kan erstattes med andre kjemikalier, eller en annen prosess som er mindre skadelig for arbeidstakeren.

Eksem

En tredjedel av alle henvendelser til hudlege skyldes eksem og utgjør også størsteparten av jobbrelaterte hudlidelser. Hånden er den kroppsdelen som hyppigst er utsatt for kontakteksem. Håndledd og underarmer er også utsatt.

Eksem karakteriseres ved rødme, flassing, små blemmer samt hoven hud (ødem). Eksem utvikler seg i hudens øverste lag. Eksem kan oppstå raskt fra en dag til en annen, eller langsomt gjennom flere måneder.

Frisører utvikler ofte eksem på grunn av jobben, og problemet starter gjerne allerede under læretida. For noen betyr dette at de må avbryte utdanningen sin før de får tatt svennebrev.

Når du håndterer frisørprodukter er det en risiko for at du kan utvikle allergi som kan vare livet ut. Hvis du utvikler allergi mot et kjemisk stoff, vil eksem oppstå når du kommer i kontakt med stoffet. Noen opplever at eksemen blir bedre når de i en periode ikke er i kontakt med frisørprodukter eller annen kosmetikk som inneholder stoffet. Men selv om du har ferie eller permisjon fra jobben som frisør kan du likevel holde eksemet ved like ved å bruke parfymerte produkter (gjelder også eteriske oljer) eller å farge håret selv.

Hvordan forebygge eksem

Allergi kan være uforutsigbart siden du plutselig kan utvikle allergi mot et stoff du har håndtert i årevis. Allergi respekterer ikke utdanning, ny jobb eller liknende. Som frisør er det derfor smart å beskytte hendene dine. Boksen nedenfor gir oversikt over fem stoffer som du lett utvikler allergi mot, og som har tilknytning til frisørfaget.

Frisører blir oftest allergisk mot:

1. p-Phenylendiamine (PPD) og toluene-2,5-diamine. Brukes i hårfarger, bryn- og vippefarger og sorte semipermanente tatoveringer.
2. Nikkel. Noen sakser, heklenåler, mobiltelefoner, øreringer og hårnåler inneholder nikkel. Nikkellallergi er den mest vanlige kontaktallergien. Du kan sjekke om de redskaper du håndterer frigir nikkel ved en enkel nikketest som kan kjøpes på apoteket. Du bør i så stor grad som mulig unngå redskaper som inneholder nikkel, alternativt bør du anvende hansker. En undersøkelse av 200 danske frisørsakser viste at kun én av dem inneholdt nikkel, men til gjengjeld fant man nikkel i 7 av 13 heklenåler som man benytter ved striping.
3. Persulfater (blekemiddel). Persulfater kan gi astma og rennende nese på grunn av allergi. Persulfater finnes i nesten alle blekemidler.
4. Parfyme er det de fleste er allergisk mot. Det brukes mange steder, for eksempel i sjampo, balsam, stylingprodukter, hårfarge og kremer. Hvis det ikke står annet på produktet, kan man regne med at det er parfyme i kosmetikk.
5. Glyceryl monothioglycolat. Finnes i permanentvæske

Hvis du oppdager eksem på hender eller armer, må du kontakte legen din!

Som frisør bruker du hver dag kosmetiske produkter på kundene dine. Hvis du ikke passer på kan allergener spre seg via hendene dine til kammer/børster, rullebord, vannkraner og dørhåndtak.

For å hindre dette skal hårfarger blandes under punktavtrekk i et separat blandeskap. Dette er lovpålagt. Bruk hansker! Når du skyller ut hårfarge fra håret er det også viktig å bruke hansker. Selv om nyfarget hår er skylt godt, vil det inneholde en del overskuddsfarge. Du kan også begrense mengden av fargestoff på fingrene ved å klippe håret før du farger det. Ved avsluttende styling utsetter du også huden din for allergiframkallende frisørkjemikalier hvis du ikke bruker hansker.

Hudkrem

Bruk en fet uparfymert krem gjennom hele arbeidsdagen og alltid før du går hjem. Fete kremer – eller hudpleiemidler – kan hjelpe til med å reparere og bygge opp huden din, hvis den er tørr, klør eller er sprukket.

Du kan bruke kremer med forskjellig fettinnhold, avhengig av hudens tilstand. Videncenter for frisører og kosmetikere i København anbefaler Ceridal Lipogel og Locobase Fettkrem som begge har et høyt fettinnhold. Hvis du liker tyntflytende krem bedre, anbefaler senteret Decubal Clinic Krem. Alle disse kremene kan du kjøpe på apoteker i Norge.

Videncenter for frisører og kosmetikere

Organisasjonen Videncenter for frisører og kosmetikere ble grunnlagt i 2006 og er et forsknings- og opplysningscenter dannet for å hjelpe frisører med helsespørsmål. Som medlem kan du kontakte Frisørenes fagforening eller Fagforbundet for å få råd og veiledning angående arbeidsrelaterte sykdommer, men du kan også ta direkte kontakt med Videncenter for frisører og kosmetikere via nett: www.dfkf.dk eller på telefon.

Gode råd

- Bruk hansker ved hårvask, farging, styling av farget hår, bleking og permanent.
- Bruk hansker så lenge det er nødvendig.
- Hansker skal være rene, nye og tørre.
- Bruk bomullshansker under beskyttelseshanskene.
- Klipp før du farger hår.
- Bland farge i separate blandeskap med punktavsug.
- Bland aldri farger og vask aldri pensler og fargeskåler i områder hvor dere spiser.
- Bruk hansker når du vasker fargeskåler og pensler, samt når permanentspoler ordnes og legges på plass.
- Bruk en fet, uparfymert krem på hele hånda.
- Bruk aldri engangshansker mer enn én gang.
- Les retningslinjene for arbeidsmiljø på din arbeidsplass.
- Ikke bruk ringer når du jobber.
- Bruk hansker når hendene blir våte, også i fritiden.
- Bruk varme hansker eller votter når du er ute i de kaldeste månedene.

Elveblest

Elveblest (urticaria) kan minne om kontaktallergi, men kroppen reagerer øyeblikkelig ved en elveblestreaksjon. Elveblest kan skyldes stoffer du puster inn. Reaksjonen vises som store røde flekker som klør. Utseendet er karakteristisk og likner skaden du får av brennesle. Reaksjonen kan komme i løpet av noen minutter etter at du har blitt utsatt for allergenet. Noen ganger kommer reaksjonen i løpet av sekunder. I sjeldne tilfeller er det livstruende. Blekemidler med persulfater er kjent for å kunne føre til elveblest.

Etsningsskader fra blekemidler

Blekemidler inneholder persulfater og hydrogenperoksid. Blekemidler kan gi etsningsskader i huden og drepe hudvev. Det kan igjen føre til varig hårtap. Blekemiddelet etser rett og slett av hår og hud og etterlater et åpent sår. I et dansk tilfelle måtte de transplantere hud til et ni cm² stort område. Reaksjonene oppstår ofte på issen, men kan også forekomme høyt oppe i nakken. For å unngå etsningsskader må frisører følge blandingsforhold og håndteringsanvisninger veldig nøye.

Noen frisører får mindre luftveisproblemer ved å bleke med kaliumpersulfat (potassium persulfate) i stedet for ammoniumpersulfat. Et eksempel på et produkt med kaliumpersulfat er Ultra Glitz fra Farouk®.

Kunder med kontaktallergi

Som frisør er det viktig å huske at enkelte kunder kan få allergiske reaksjoner av produktene du bruker i salongen. Det er som oftest på grunn av hårfarge, konserveringsmiddel, nikkel eller parfyme.

Hvis kunden har et allergikort fra legen med ingredienser hun/han ikke tåler, må du gå igjennom alle produkter du vil bruke, og eventuelt erstatte dem med andre produkter. En kunde med hårfargeallergi vil ikke tåle å farge hår, bryn eller vipper. En parfymeallergiker vil kun tåle et fåtall av produktene i salongen, siden parfymestoffer finnes i de fleste produkter.

For konserveringsmidler er det mulig å finne produkter uten det aktuelle konserveringsmiddel. Hvis en nikkell allergiker skal få satt opp håret, vil det være vesentlig å teste om hårnålene inneholder nikkel. Nikkeltest kan bestilles på apotek i Norge. Produktet heter Dimetylglyoxim 1%.

Test av hårfarge

Det hender at hårfargeprodusenter anbefaler at det utføres en test på kundens hud før håret farges. En slik test skal ikke gjøres fordi:

1. I følge gjeldende lovverk skal ikke tradisjonell hårfarge påføres hud.
2. Det er en risiko for at kunden får en allergiske reaksjon som kunne vært unngått.
3. Frisører er ikke utdannet til å vurdere eksemreaksjoner. Det skal kun gjøres av leger eller spesialutdannede sykepleiere.

På grunn av dette bør produkter som for eksempel Colourstart® ikke brukes.

Hvis en kunde forteller at hun/han tidligere har hatt en uønsket reaksjon av hårfarge, bør ikke kunden farges, med mindre en lege bekrefter at det er trygt.

Allergitest hos legen

Leger kan teste hvilke stoffer du er allergisk mot. Testen utføres ved at legen fester de mistenkte allergenene pasientens rygg.

Reaksjonene kommer som regel i løpet av 24–72 timer, men kan komme helt opp til syv døgn etter testing. Ved en reaksjon noteres de kjemiske stoffene pasienten ikke tåler på et allergikort. Vi anbefaler å lese alle ingredienslister godt for å sikre at produktene ikke inneholder det du eller kunden er allergisk mot.

Prikktest for allergi hos lege eller bedriftshelsetjeneste

Mange frisører opplever pusteproblemer og rennende nese på grunn av persulfater i blekemidlene de bruker. Du kan sjekke om du er allergisk ved at legen prikker stoffet inn i armen. Er du allergisk vil det begynne å klø. Reaksjonen kan minne om høysnue.

Valg av hansker

Videncenter for frisører og kosmetikere anbefaler nitrilhansker som er testet på frisørprodukter. De gir best beskyttelse mot frisørkjemikalier. Nitrilhansker kan bestilles hos Enkelt & greit: tlf 33 13 95 10 eller www.enkeltog greit.no

Bruker du en tynn bomullshanske under engangshansken, holder huden lettere på sin

normale fuktighet. Den hjelper i tillegg til å unngå friksjon fra beskyttelseshansken. Bomullshansker må skiftes når de blir våte, hvis ikke bidrar de til at kjemikalier trekker inn i huden.

Latekshansker kan i seg selv fremkalle lateksallergi, derfor anbefaler Videntcenter for frisører og kosmetikere ikke latekshansker med mindre de er siste utvei. Vinylhansker består av PVC (polyvinylklorid) som er skadelig for miljøet, og de holder heller ikke hårfargestoffene unna huden like lenge som nitrilhansker gjør.

- Bruk alltid puddefrie nitrilhansker. Husk at engangshansker er til engangsbruk.
- Klipp før du farger

Andre sykdommer

Hoste, pustebevis, neseblod

Frisører kan få astmalignende symptomer når de jobber med blekemidler som inneholder persulfater. Mange opplever dette som hoste, press i brystet og pustebevis. Noen frisører opplever at de ikke kan være i salongen uten å bli dårlige.

Effektive frisørblekemiddel inneholder persulfater. De vanligste navnene er ammoniumpersulfat, kaliumpersulfat eller natriumpersulfat. De blekemidlene som ikke inneholder persulfater inneholder hydrogenperoksid. Det bleker ikke like effektivt.

Det er viktig at blekemidlet ikke støves opp i nese og munn når det blandes. Punktavsug må alltid brukes når du blander. Blekemiddel i granulert form er bedre enn pulver fordi de støver mindre.

Parfyme kan irritere luftveiene. Parfyme kan forverre en eksisterende astma. Det som kalles naturlig parfyme inneholder eteriske oljer og kan gi samme symptomer som syntetiske parfymen. I noen tilfeller har det blitt påvist astma som følge av arbeid med hårfarger.

Kreft

Frisører har en økt risiko for blærekreft sammenlignet med andre yrker. Man vet ikke hva som er direkte årsak til dette, men den mistenkte synderen er det kjemiske arbeidsmiljøet. Frisører kan søke erstatning for sykdommen hos NAV. En undersøkelse fra Kreftens bekjempelse i Danmark har vist at frisører har 30-60 prosent økt risiko for blærekreft sammenlignet med andre fagfolk.

Når forskere samlet alle resultatene fra nyere undersøkelser om brystkreft i Danmark, fant de ut at frisører i gjennomsnitt har 14 prosent større risiko for å få brystkreft sammenlignet med personer i andre yrker. Risikøkningen er likevel ikke stor nok til at det kan kobles direkte til arbeidet som frisør. Det er derfor vanskelig for frisører å få arbeidsskadeerstatning ved brystkrefttilfeller.

En undersøkelse fra Kreftens bekjempelse i Danmark har derimot vist at kvinner som har jobbet som frisør i minst ti år har 70 prosent økt risiko for brystkreft sammenlignet med andre yrker. Løsemidler er en mulig årsak til den økte risikoen blant frisører.

Fertilitet, graviditet og misdannede barn

Frisører blir eksponert for et stort antall kjemikalier. Noen av disse mistenkes å påvirke kvinners fertilitet. Frisører utsettes for disse stoffene i lave konsentrasjoner. Til gjengjeld utsettes de for en blanding av forskjellige kjemikalier over tid. Forskerne er ikke enige om frisører faktisk har nedsatt fertilitet sammenlignet med andre faggrupper, så ytterligere undersøkelser må til for å avklare dette.

Yrkesskade

Hvis en frisør blir syk av jobben kan personen søke erstatning for lidelsen. I følge Arbeids- og inkluderingsdepartementet er det to regelverk som sikrer arbeidstakere økonomisk kompensasjon ved yrkesskader og yrkessykdommer; folketrygdloven og yrkesskedeforsikringsloven.

Arbeids- og velferdsetaten (NAV) avgjør krav om ytelser etter yrkesskadereglene i folketrygdloven, mens arbeidsgivers forsikringsselskap avgjør krav om erstatning etter yrkesskedeforsikringsloven. NAV og forsikringsselskapene er ikke bundet av hverandres avgjørelser.

Ved godkjent yrkesskade eller yrkessykdom kan det gis ytelser på lempeligere vilkår og/eller høyere ytelser enn ellers i folketrygden. I tillegg kan det gis en særskilt menerstatning. Økonomisk tap som ikke dekkes etter folketrygdlovens regler, kan kreves erstattet av arbeidsgivers forsikringsselskap under yrkesskedeforsikringen.

Arbeidsgiver plikter å melde yrkesskader og yrkessykdommer etter folketrygdloven til NAV. Arbeidstaker kan imidlertid også selv melde fra. Arbeidstaker må selv kontakte arbeidsgivers forsikringsselskap for å sette fram krav om erstatning etter yrkesskedeforsikringsloven.

Vanlige frisørsykdommer som astma og eksem står på listen over sykdommer som kan godkjennes som yrkessykdommer. Også nesekatarr (rhinitt) og øyekatarr (konjunktivitt) forårsaket av kjemisk påvirkning fra arbeidsmiljøet kan godkjennes. Muskel- og skjelettlidelser er ikke satt opp på dagens liste.

Yrkesrettet attføring (omskolering)

Fra 1. mars 2010 ble det innført en ny stønad som erstatter attføringspenger, rehabiliteringspenger og tidsbegrenset uførestønad. Den nye stønaden kalles arbeidsavklaringspenger. Arbeidsavklaringspenger skal sikre deg inntekt i en overgangsperiode hvor du på grunn av sykdom eller skade har behov for arbeidsrettede tiltak, medisinsk behandling eller annen oppfølging fra NAV for å komme i arbeid. Les mer på www.nav.no

Hva er en yrkesskade?

Med yrkesskade menes personskade, sykdom eller dødsfall som er en følge av arbeidsulykke. En sykdom kan også godkjennes som yrkessykdom, hvis den er en følge av skadelig påvirkning fra arbeidsmiljøet og er en av de sykdommer som er nevnt i forskrift om yrkessykdommer.

Det er et vilkår at arbeidsulykken har skjedd eller den skadelige påvirkning har funnet sted mens du er yrkesskadedekket. Dette betyr at du må tilhøre en av de persongruppene som er nevnt i folketrygdloven §§13-6 til 13-13. De fleste arbeidstakergruppene er yrkesskadedekket gjennom sitt arbeidsforhold (obligatorisk yrkesskadedekket). Selvstendig næringsdrivende og frilansere må imidlertid tegne frivillig trygd for å få rett til yrkesskadedekning. (NAV)

Legers meldeplikt

Arbeidstilsynet er avhengig av informasjon fra leger for å jobbe målrettet med forebyggende arbeid. Sykdommer og helseplager som astma, senebetennelse, eksem, og psykisk uro skal rapporteres.

Alle med jobbrelaterte sykdommer bør gi beskjed til legen sin om å melde dette til Arbeidstilsynet.

Det grønne dokumentet

Da grønn tankegang ble innført i frisørutdannelsen i Danmark, måtte «grønt» defineres. Videntcenter for frisører og kosmetikere laget derfor et dokument som beskriver hva grønn kosmetikk er. «Grønt» er definert som noe som er dyrket i naturen, altså planter, bær eller lignende.

En rekke hårfarger betegnes som grønne. Det gjelder hovedsaklig noen farger fra Logona og andre helt plantebaserte farger. Det arbeides også med Goldwells Elumen, fordi den er et alternativ til tradisjonelle PPD-holdige hårfarger, selv om Elumen-serien ikke er betegnet som grønn. Kosmetiske produkter med svanemerke er vurdert meget nøye og betraktes som grønne. «Det grønne dokument» har ingenting med Grønn frisør å gjøre. «Det grønne dokument» kan du få ved å sende mail til hesos@geh.regionh.dk.

Råd til vurdering av kosmetikk

Av Johan Galster

Det finnes neppe et eneste stoff som ikke noen, ett eller annet sted i verden, er allergisk mot. Ved å velge produkter med omhu og ikke stole blindt på reklamenes lovord, kan du finne produkter flere mennesker tåler, og som du kan arbeide med hele livet uten problemer.

I ordlista bakerst i boka og i kapittelet som heter «Kjemi» finner du stoffene du må være oppmerksom på. Det brukes likevel langt flere stoffer enn de vi nevner her. Bruk ordlista som oppslagsverk når du skal velge ut nye produkter, eller sjekke de du allerede bruker.

Fargestoff

Fargestoff har mange navn og har ingen fellestrekk som gjør det lett å skille «de gode fra de onde». Følgende fargestoffer bør du være særlig oppmerksom på:

- p-phenylenediamine
- toluene-2,5-diamine
- resorcinol
- aminophenol
- 1-naphthol

Disse stoffene er problematiske og har forårsaket alvorlige skader. De inngår i mer enn 90 prosent av hårfargene. Les mer om dem i ordlisten bakerst i boka.

Konserveringsmidler

Uten konserveringsmidler vil åpne beholdere med kosmetiske produkter ha kort holdbarhet før bakterier eller sopp begynner å vokse i dem. Selv uåpne beholdere har begrenset holdbarhet uten passende konservering.

Hvilke konserveringsmidler som kan brukes i et gitt produkt er avhengig av mange faktorer, for eksempel produktets pH, konsistens, ønsket holdbarhet, hvilke typer organismer produktet skal beskyttes mot, om produktet skal holde lenge etter åpning og om det applikeres med pumpe eller fingrene.

Konserveringsmidler skader ikke bare encellede organismer, men kan også påvirke mennesker hvis de brukes i store mengder. Noen konserveringsmidler er mer skadelige enn andre.

Følgende stoffer vil vi særlig framheve som problematiske:

- Parabener
- Methylisothiazolinone
- Methylchlorisothiazolinone
- Imidazolidinyl urea
- Diazolidinyl urea
- Formaldehyde
- DMDM hydatoin

Som konserveringsmidler i kosmetikk er de storartede, men mange mennesker blir overfølsomme over for ett eller flere av dem.

Andre konserveringsmidler er mindre skadelige for mennesker, men de er heller ikke fri for irriterende egenskaper. Dette gjelder blant annet:

- Ethoxyethanol
- Phenoxyethanol
- Benzoate

Når produkter proklamerer at de er «parabenfrie» er det som regel brukt et annet konserveringsmiddel – se etter på ingredienslisten.

Vær på vakt når et produkt skryter av å være «uten konserveringsmidler». Det kan bety at produktet er satt sammen slik at konserveringsmidler er overflødige, eller at produktet i stedet inneholder stoffer med flere virkninger, hvor det ene er konservering. For eksempel har mange duftstoffer en bakteriedrepende effekt.

Parfyme

Parfyme inneholder en blanding av forskjellige duftstoffer som fordampes ved romtemperatur. Visse parfymer er utvunnet av røtter, frukt, bark eller planter. De kalles eteriske oljer eller essensielle oljer.

Mange eteriske oljer har bakteriedrepende egenskaper. Kosmetikk som markedsføres som «uten konservering» eller «parabenfri», inneholder ofte en betydelig mengde parfymestoffer. Parfymeallergikere skal derfor være på vakt ovenfor kosmetikk uten konservering og alltid lese ingredienslisten nøye. Ved tvil kan en simpelthen lukte på produktet.

Mange duftstoffer har allergene egenskaper. Det er 26 duftstoffer du særlig bør legge merke til hvis du finner dem i ingredienslisten til et produkt. Parfymeallergi oppstår ved hudkontakt. Noen personer er følsomme overfor spesifikke duftstoffer, andre overfor stort sett alle. Omkring to prosent av befolkningen har parfymeallergi. Enkelte studier viser at andelen av parfymefølsomme kan være opp til ti prosent.

En del leverandører er opptatt av at deres duftstoffer har naturlig opprinnelse. Det har ingen betydning i forbindelse med allergiske reaksjoner, fordi en kjemisk komponents egenskaper er avhengig av dets oppbygning, ikke dens opprinnelse. Konklusjonen er derfor: Unngå parfymestoffer i så stor grad du kan.

Må du bruke produkter med parfyme, velg de med svak lukt og som ikke inneholder de 26 særlig allergene parfymestoffene. Du finner dem på lista bakerst i boka.

Formaldehyd og formaldehydraspaltene

Formaldehyd er et kreftframkallende konserveringsmiddel. Formaldehyd brukes sjelden i kosmetikk.

En rekke konserveringsmidler som likevel er utbredt, er de såkalte formaldehydraspaltene, som avgir formaldehyd under nedbrytning. De tre mest utbredte formaldehydraspaltene er DMDM hydantoin, imidazolidinyl urea og diazolidinyl urea.

Lovgivning og markedsføring

Kosmetiske produkter er regulert av lovgivning. Kosmetikkdirektivet gjelder i hele EU, samt EØS-landene. Direktivet omskrives til lov og forskrifter i hvert enkelt land. I Norge håndteres

regelverket rundt kosmetikkdirektivet (sist endret 5. november 2009) av Mattilsynet. I boka forholder vi oss mest til norsk lov, som er nærmest identisk med EU-direktivet. (<http://www.lovdatab.no/cgi-wift/ldles?doc=/sf/sf/sf-20090729-1024.html>)

Kosmetikklovgivning i Norge

Produsenten eller dets norske representant er ansvarlig for at loven følges. Det enkelte produkt trenger likevel ikke å bli godkjent av myndighetene før det selges, det skal kun være i tråd med lovverket.

Mattilsynet kan foreta stikkprøvekontroller av kosmetiske produkter, men de har ingen mulighet til å overvåke alle produkter på markedet. I praksis vil dette si at denne reguleringen oftest blir overlatt til produsentene og deres representanter

Faremerkning

Bruk av toluene-2,5-diamine i hårfarge er regulert av lovverket. Dette navnet skal være oppført i ingredienslisten. På emballasjen skal stå at produktet inneholder toluendiamin, og teksten «Produktet kan framkalle allergiske reaksjoner – se sikkerhetsinstruksjonen». Alle ingredienser skal listes opp. Produsent eller leverandør skal også utarbeide en sikkerhetsavklaring, som de skal oppbevare og levere til myndighetene hvis de ber om det.

Kosmetikklovgivninga er i stadig endring, og ikke alltid like lett å finne fram i. Det mest aktuelle sted å lete er: «Generell forskrift for produksjon, import og frambud mv av kosmetikk og kroppspleieprodukter» (<http://www.lovdatab.no/cgi-wift/ldles?doc=/sf/sf/sf-20090729-1024.html>):

Ifølge §5 skal kosmetiske produkter ikke være helseskadelig ved normal bruk og normale omstendigheter. Produktet skal utover dette overholde en rekke krav til innholdsstoffer, emballasje og merking. Alle ingredienser skal listes opp. Produsent eller leverandør skal også utarbeide en sikkerhetsavklaring som skal oppbevares og leveres til myndighetene hvis de ber om det. I tillegg skal Arbeidsmiljølovens § 4-5 følges.

- Kosmetiske produkter skal ikke markedsføres slik at de villeder brukeren om eventuelle risikoer ved bruk av produktet.
- Det er forbudt å teste kosmetikkprodukter eller enkeltingredienser på dyr. Noen tester er likevel lovlige inntil 2013.
- Produktet skal være merket på norsk eller et språk som i betydning og stavemåte likner norsk.
- Ansvarlig produsent eller leverandør for markedsføringen til produktet i EU, skal være oppført på produktet med navn og adresse.
- Produkter som inneholder stoff med særlige regler for bruk, skal ha advarselstekst trykt på flasken.
- Alle ingredienser skal føres opp. Oppramsing skal skje i fallende konsentrasjonsrekkefølge. Stoffer som er i konsentrasjoner mindre enn én prosent, samt fargestoffer, kan likevel nevnes i vilkårlig rekkefølge.
- Duftstoffer kan oppføres samlet som «parfyme» eller «aromastoffer». Innholdet av de 26 mest allergene duftstoffene skal bare nevnes hvis konsentrasjonen er over 0,01 prosent for produkter som skal vaskes av, eller over 0,001 prosent for produkter som ikke skal vaskes av.

- Ingrediensenes navn skal overholde INCI-nomenklaturen, som er en egen EU-liste over de korrekte navn til omkring 7000 kjemiske stoff som brukes i kosmetikk.

Produsenten eller deres representant skal utarbeide en sikkerhetsevaluering av produktet. Her skal de dokumentere påståtte helende virkninger, og vurdere hvor sikkert det er i bruk i henhold til toksikologiske data for innholdet i produktet. Sikkerhetsevalueringen skal være tilgjengelig for myndighetene, men er ikke pålagt å bli godkjent på forhånd. Offentligheten skal ha adgang til data om de farligste stoffene i hvert enkelt produkt.

Hull i kosmetikklovgivninga

Kosmetikklovgivninga inneholder mange gode regler. Tatt i betraktning at så mange frisører likevel sliter med astma, eksem og allergi er det innlysende at det ikke er nok. Det er for lett å omgå reglene og myndighetskontrollen er for dårlig. Hullene i lovgivningen er mange:

- Som helhet er ikke produktet skadelig, men det hindrer ikke at produktet likevel kan inneholde mange enkeltstoffer som er helseskadelige ifølge lista over farlige stoffer.
- Noen produkter importeres mer eller mindre tilfeldig og selges i frisørsalonger og helsekostforretninger. Dagligvarekjeder glemmer ofte å sjekke kosmetikklovgivninga for de gitte produktene. Resultatet er at produkter som ikke overholder reglene for merkning av innholdsstoffer likevel selges.
- Mange produsenter er ikke sikre på navngiving i henhold til INCI-listen og bruker derfor feil navn. Enkelte norske importører og småprodusenter har heller ikke full kontroll på reglene i kosmetikklovgivninga. Som oftest er det ikke alvorlige feil, men feil navngiving, feil stavning eller manglende opplysninger om produsent eller importør.
- Produkter med forbudte fargestoffer slippes ut på markedet. Det skjer relativt sjelden, men det kan skje når den norske importøren ikke har lest produktenes ingredienslister skikkelig.
- Mattilsynet kan foreta stikkprøvekontroller av kosmetiske produkter, men har ingen mulighet til å overvåke alle produkter på markedet. I praksis vil dette si at reguleringa oftest blir overlatt til produsentene og deres representanter.
- Mange av stoffene vi nevner i denne boka er lista opp i bilaget til lovgivningen og vurdert av EUs vitenskapelige komité med hensyn til giftighet ved eksponering, kreftfremkallende egenskaper og allergi. Ut fra vurderingene anbefaler komiteen noen bruksbegrensninger. Anbefalingene tar likevel ikke i tilstrekkelig grad hensyn til allergiske reaksjoner, og om stoffene brukes i blandinger med andre stoffer. Utbredelsen av allergi og eksem blant frisører viser at man åpenbart tillater for mange og for sterke stoffer. Miljøkonsekvenser inngår heller ikke i vurderingen til EUs vitenskapelige komité.
- Kosmetikklovgivninga legger vekt på sikkerheten for brukerne og setter ikke strenge nok krav til profesjonelles arbeidsforhold.

Markedsføring

Kosmetikklovens §7 sier at kosmetikk ikke skal markedsføres villedende for bruker med tanke på risiko forbundet med produktet. De fleste produsenter og leverandører nøyer seg derfor med å vise hvor lett, mykt, vakkert og attråverdig håret blir når du bruker deres produkter. De appellerer til følelser, supplert med eventuelle liksomvitenskapelige argumenter for hvorfor deres produkter virker annerledes og bedre enn andres. Dette er subjektiv markedsføring, men hvis påstandene kan sannsynliggjøres, er det ikke i strid med god markedsføringskikk. Når leverandørene derimot kommer med helse- og miljøargumenter spiller de ofte på det emosjonelle, fordi helse og miljø gir positive assosiasjoner. Men både produsenter og forbrukere overser at objektive argumenter krever objektive bevis, som disse danske eksemplene viser:

«Natural Form» er en hårfarge omtalt i bladet Fakta i 2007. Produktet ble markedsført med ord som mild og skånsom og omtaltes som «det sikre valg». Selve navnet «Natural Form» ga tilsvarende positive assosiasjoner. Men fargen inneholdt p-phenylenediamine og manglet også påkrevd advarseltekst som kosmetikklovgivningen krever. Etter en klage fra det danske forbrukerrådet ble produktet trukket tilbake.

«Ozonic aromas» RUSK Sjampo: På flasken står det at produktet frigir ozoniske aromaer. Ved henvendelse visste den danske leverandøren ikke hva dette egentlig betyr. De forhørte seg med den amerikanske produsenten, som svarte at det var snakk om «en markedsføringsgimmick», som på godt norsk betyr at ordet er oppdiktet for å imponere forbrukerne.

«...uten kjemi» Pureshop – annonser 2007-2009: Parfymet Pureshop selger kosmetikk som de hevder er naturlig, en tilsynelatende positiv kvalitet. Pureshop bruker «...uten kjemi» i sin markedsføring av produktet, noe som er rent sludder. Det er mulig de mener stoffene ikke er laget i et laboratorium, men alle stoffer – flyende, faste og gasser – består av kjemiske bestanddeler.

Andre påstander fra Pureshops hjemmeside inkluderer en liste som skal hjelpe forbrukeren til å finne sunnere alternativer. Her finner vi følgende pynteord: «Økologiske urter, essensielle oljer og kaldpressede vegetabiliske oljer beholder nærings- og aktivstoffene i seg og løfter hverandres virkning opp til et høyere nivå». Det er ingen beviser for at oljer og urter har gjensidig forsterkende effekt.

Det vi kan lære av disse eksemplene er at leverandørene i beste fall velger ord som unngår å omtale skyggesidene til deres produkt, og i verste fall er løgn. En frisør med ansvar for å velge en ny produktserie til salongen, kan derfor ikke bare stole på selgerens lovprisninger.

Vær kritisk – still spørsmål til selgere.

Husk at hvis din salong er en brikke i selgerens spill – så er også han en brikke i ditt spill!

For å unngå produkter med skadelige stoffer i kan du velge miljø- og sunnhetsmerkede produkter eller bli Grønn frisør.

Miljøbelastning

Denne boka skal hjelpe deg til å minske kjemikaliebelastningen i eget arbeidsmiljø, men det finnes også et miljø utenfor salongen. Grønne frisører tar ikke bare hensyn til seg selv og kunden, men bidrar til at miljøet som helhet blir ivaretatt.

I dette avsnittet vil vi derfor se på salongens øvrige miljøbelastninger, som kan deles inn i tre områder: kjemikalier i produktene, kjemikalier i produksjonen og salongens drift.

Kjemikalier i produktene

Den gode nyheten er at de fleste kjemikalier som brukes i frisørsalonger skaper få miljøproblemer når de først er skylt ut i vasken. Effektive renseanlegg bryter dem ned til uskadelige bestanddeler. Så selv om det finnes skadelige kjemikalier i frisørprodukter, har de fleste kun en beskjeden virkning på spillevannet og havmiljøet.

Det betyr ikke at det er greit å tømme miljøskadelige stoffer i avløpet, særlig når det finnes bedre alternativer.

Likevel er det noen kjemikalier og prosesser vi skal være oppmerksomme på:

Bioakkumulerbare og langsomt nedbrytbare stoffer

Noen stoffer brytes langsomt ned. Hvis stoffene i tillegg er skadelige, vil de negative effektene vare tilsvarende lenge.

Noen stoffer lagres lett i fettvev og blir viderført og konsentrert, eller akkumuleres, oppover i næringskjeden, fra mikroorganismer til fisk og videre til seler og havfugler. Siden det finnes mye fettvev i nervebanene og hjernen, og en del av disse stoffene påvirker hjernen og nervesystemet negativt, kan det få alvorlige konsekvenser.

Siloxaner er en bioakkumulerbar kjemisk forbindelse som finnes i kosmetikk. De inneholder silisium og er beslektet med silikon. Gruppen omfatter blant annet dimethicone og amodimethicone. De er vanskelig å bryte ned i renseanlegg og blir derfor spredt i naturen. Det er påvist at siloxaner hemmer forplantningsevnen og øker risikoen for kreft.

Siloxanerne er lovlige å bruke, men miljøvernmyndighetene er oppmerksomme på de mulige skadevirkningene de kan påføre miljøet.

Tungmetaller har tidligere vært brukt i kosmetikk. De er bioakkumulerbare og flere av dem gir store skader på nervesystemet. Tungmetall som kvikksølv og bly er forbudt i kosmetiske produkter. Likevel kan kvikksølv forekomme i såkalte blekesåper som importeres ulovlig fra Asia.

Hormonforstyrrelser

Hormonhermere er stoffer som likner kjønnshormoner. Disse finnes i en hel rekke produkter og kan påvirke den hormonelle balansen i levende organismer. Hormonforstyrrelser må tas alvorlig.

Forskere har for eksempel observert at menn i de fleste industrialiserte land har redusert sædkvalitet. Det finnes ikke bevis på at kosmetikk har noen direkte forbindelse til fenomenet, men vi vet at kosmetikk inneholder stoffer som påvirker hormonbalansen.

Parabener og resorcinol har hormoneffekt, selv om den ikke nødvendigvis er kraftig. Parabener brukes i store mengder i hudkosmetikk.

Giftvirkning i miljøet

Noen stoffer er særdeles giftige for vannmiljøet. For eksempel er flassmidlet zinkpyrithion svært giftig: selv uttynnet én til to millioner deler vann dreper det fisk.

EDTA inneholder blant annet trisodium EDTA og tetrasodium EDTA. EDTA er i seg selv uskadelig for mennesker og miljø. Imidlertid brytes EDTA sakte ned og kan binde seg til kvikksølv. Dette kalles mobilisering. Det mobiliserte kvikksølvet blir deretter tatt opp av levende organismer og ført videre gjennom næringskjeden.

Visse fargestoff, som PPD og toluene-2,5-diamine, er skadelige for vannmiljøet.

Kjemisk cocktail

Alle mennesker er hver dag utsatt for en mengde naturlige og syntetiske stoffer, som i større eller mindre grad er farlige for oss. De fleste er, hver for seg og i små doser, ikke særlig skadelige.

Det vi ikke vet som mye om er hvordan alle disse stoffene, også kalt den kjemiske cocktailen, til sammen slår ut.

Frisører utsettes for mange skadelige kjemikalier. Den kjemiske belastningen blir derfor tyngre enn hos andre mennesker.

Det forskes mye på hvordan kjemiske stoffer påvirker hverandre i naturen, og hvordan de påvirker dyr og mennesker. Noen skadelige effekter forsterkes i slike blandinger, mens andre ikke har noen effekt. Området er komplisert forskningsmessig og ytterligere forskning er nødvendig.

Vi vet derfor ikke hvordan summen av de skadelige stoffene i frisørfaget virker sammen med dagligdagse kjemiske stoffer, noe som gjør det umulig å si noe spesifikt om cocktaileffekter i frisørfaget, men vi vet at:

- en rekke miljøskadelige stoffer brukes i frisørfaget
- frisører er særlig utsatt for problemer med allergi, astma og eksem
- frisører oftere blir diagnostisert med kreft
- frisører og kundene deres reagerer negativt på en rekke kjemiske stoffer i kosmetikk

Frisører må derfor beskytte seg mot skadelige kjemikalier.

Kjemikalier i produksjonen

Det er vanskelig å si noe generelt og meningsfullt om kjemikalierne som brukes til framstilling av de enkelte ingredienser i kosmetiske produkter. Derimot kan vi se nærmere på de økologisk dyrkede ingrediensene.

Økologiske produkter er i hovedsak produsert uten kunstig bekjempelse av skadedyr eller kunstgjødsel under dyrking eller avl. Utover dette varierer kriteriene for økologisk avl fra land til land.

Skadedyr, spesielt uønskede insekter, kan ødelegge eller redusere landbrukets utbytte kraftig. Problemet er at færre insekter i naturen betyr færre fugler, og at balansen mellom forskjellige dyre- og plantegrupper forskyves. Dette påvirker næringskjeden fra bunn til topp.

Ideen med økologisk drift er å akseptere naturlige mekanismer og utnytte dem til vår fordel, uten bruk av kunstige kjemikalier. Siden en del insektdrepende midler påvirker nervesystemet, øker også frykten for at disse stoffene kan forårsake skader andre steder i næringskjeden. For eksempel er det påvist at kvinnelige gartnere som har vært utsatt for sprøytemidler er mer tilbøyelige til å få barn med misdannede kjønnsorganer enn kvinnelige gartnere som ikke har brukt sprøytemidler. I tillegg påvises stadig sprøytemidler på frukt og grønt. Det fryktes også at det med tiden utvikles sprøytemiddelresistente skadedyr og insekter, slik at man må bruke mer og kraftigere sprøytegift.

For å lage ti gram lavendelolje i alminnelig landbruk, brukes en til fem gram sprøytemiddel. Når du bruker produkter med økologiske ingredienser i stedet, bidrar du direkte til å minske forbruket av gift.

Det ikke funnet sprøytemiddelrester i kosmetikk. Det er heller aldri påvist en sammenheng mellom helse og økologiske ingredienser i kosmetikk. Som grønn frisør er det likevel naturlig å bruke produkter med økologiske ingredienser for naturens skyld.

Salongens ressursforbruk og avfall

De aller fleste menneskelige handlinger krever bruk av ressurser og energi. Uansett hvor mye vi prøver å redusere forbruket, og uansett hvor gjennomført vi kjøper miljømerkede varer, påvirker det miljøet.

Det meste forbruk innebærer at det dannes avfall, for eksempel etter middagen hjemme eller etter en klipp i salongen. Grønnsaksrester som komposteres gir ikke miljøproblemer, mens annet avfall ikke er nedbrytbart og må sendes til forbrenning, gjenbruk eller deponering.

Før vi i det hele tatt kan bruke et produkt eller en tjeneste må de gjennom en rekke prosesser som krever energi, råstoffer og som har medført en eller annen form for forurensing.

Vugge til grav prinsippet for en sjampo:

- Energi, råstoffer, vann, transport
- Produksjon
- Produkt
- Transport
- Bruk (vann, varme, rent håndkle)
- Avfall
- Forbrenning/deponi/asje/utslipp i havet

Til sammenligning med mange andre bransjer er avfallsmengden fra frisørsalonger beskjedne, men som hårvask eksemplet viser, foreligger et vesentlig ressursforbruk allerede

før hårvasken – og det dannes avfall som følge av hårvasken. Ressursforbruket og avfallet i selve salongen er noe som du som frisør med enkle grep kan gjøre noe med.

Energi

Salongen bruker elektrisitet, mest til lyspærer og vask og tørking av håndklær. Strømforbruket i en liten frisørsalong er på størrelse med forbruket i en gjennomsnittlig husholdning. Varmeforsyningen er oftest fjernvarme eller sentralvarme.

Eksempler på ting du selv kan undersøke og endre i forhold til elforbruk:

- Hva var salongens strømforbruk i fjor? Finn strømvregningen eller ring til strømselskapet og spør dem.
- Les av strømforbruket på måleren hver morgen og kveld i en uke, også over helga. Hvor mye strøm blir brukt når ingen er i salongen? Hva bruker strøm? Brukes det mye strøm utenfor åpningstid, bør du se om det er noe som bør skiftes ut, for eksempel et gammelt kjøleskap.
- I Norge innføres energiattest på boliger. Det samme kan gjøres for næringseiendom.
- Belysning som ikke er arbeidslys: Hvis du erstatter vanlige pærer med sparepærer kan du spare 60–70 prosent av elektrisiteten til lys. Sparepærene kan ikke brukes til arbeidslys i en frisørsalong, men de er utmerket til oppholdsrom, gang, ved vinduer og lignende.
- Halogenbelysning: Sjekk om det elektriske anlegget kan bygges om til halogenlys som bruker mindre strøm. Større lysanlegg er kostbare, så strømforbruket til lys må beregnes med når det bygges nye salonger eller ved ombygning.
- Slukk lyset når arbeidsdagen er over. Bruk eventuelt en tidsinnstilt bryter.
- Vask: Vask håndklær på 30-40°C. Vaskepulverets enzymer er designet til å virke ved lave temperaturer.
- Tørk: Tørketromler bruker mye strøm. Hvis du har et varmt kjellerrom eller liknende trenger du ikke tørketrommel.
- Kjøp kun A-merkede hvitevarer
- Kjøp grønn strøm, det vil si elektrisitet hvor energiselskapet garanterer at strømmen kommer fra fornybare energikilder. Det tilbyr nesten alle strømprodusenter i Norge, se www.besteprodukter.no.

Andre miljøforhold

- Datamaskin: Hvis du skal kjøpe PC til salongen, så spør etter en som er svanemerket eller TCO-merket. Da får du en PC som bruker lite strøm og at det samtidig er tenkt på hvordan PC-en kan splittes opp og resirkuleres når den kasseres.
- Vask og rengjøring: Kjøp miljømerkede rengjøringsmidler, spesielt sikrer svanemerket og EU-blomsten at det er tatt hensyn til miljø og helse under produktenes framstilling. Svanemerket stiller også strenge krav til at produktet faktisk skal være effektivt.
- Unngå skyllemiddel: De inneholder ofte overflødig parfyme som ikke forbedrer vaske-kvaliteten. Bruk i stedet en kalkbinder sammen med vaskepulveret. Slik kan du halvere forbruket av vaskepulver og samtidig beskytte vaskemaskinen mot kalkbelegg på varmelementet.
- Servering i salongen: Tilby kundene økologisk mat og drikke. Det er et tydelig signal til dine kunder om hva du og din salong står for. Du bidrar også til at flere økologiske varer kommer på markedet, og at færre sprøytemidler brukes i landbruket. På vanlig dyrket frukt kan du finne sprøytemiddelrester – det unngår du ved å velge økologisk.

Kjemi

Navngiving

Kjemiske stoff har nesten alltid flere navn, noen er kallenavn, mens andre navn er gitt av produsentene. Enkelte er gamle kjemiske navn og andre igjen beskriver stoffets kjemiske oppbygning. Et CAS-nummer er unike numeriske koder for kjemiske bindinger. Chemical Abstracts Service (CAS), som er en divisjon av American Chemical Society tildeler disse kodene til hvert eneste kjemikalie som har blitt beskrevet i litteraturen.

Tabell 1. Ulike navn på stoffer

Trivialnavn (Kallenavn)	Produsentnavn	Kjemisk navn	CAS nr.	INCI-navn
Brintoverilte	Inhibine, perhydrol mfl.	Hydrogen peroxid	7722-84-1	Hydrogen peroxide
Butylparaben	Butyl chemosept, Butyl butex mfl.	4-hydroxybenzoic acid butyl ester, Butyl 4-hydroxybenzoate	94-26-8	Butylparaben
Ethyllactat	Actylol mfl.	2-Hydroxypropanoic acid ethyl ester	97-64-3 687-47-8	Ethyl lactate

Som du kan se av tabell 1 har kjært barn mange navn innen kjemien. På lista står korrekte kjemiske navn, de nasjonale kallenavn som ikke forstås av andre språk, og produsentenes egne navn på stoffet.

Når man skal beskrive kjemien i et kosmetisk produkt er det nødvendig å kjenne til enkelt-delene. EUs lovgivning for kosmetikk har derfor en lang liste med særnavn som skal brukes for de enkelte komponentene i kosmetikk. Disse stoffnavnene finnes på INCI-listen (International Nomenclature of Cosmetic Ingredients).

Siden mange navn gir stort rom for misforståelser, er det i EUs kosmetikkdirektiv bestemt at det kun skal brukes ett navn for hvert stoff i kosmetikk. Navnene fastslås i INCI-listen og er en blanding av botaniske betegnelser, kjemiske strukturnavn eller kallenavn, men i det minste har hvert stoff kun ett navn.

Fordelen ved INCI-navnene er at de er unike, så allergikere lettere kan konstatere om et produkt inneholder noe de ikke tåler. Tilsvarende er det lettere for leger å utrede hvilke stoffer en allergipasient er blitt utsatt for. Så i prinsippet skal alle stoff som brukes i kosmetikk ha et INCI-navn, men dessverre skjer det ofte at produsentene ikke følger dette.

Fargestoffer har samme overflod av navn og har i tillegg et ekstra hyppig brukt navn – CI-nummeret (CI: Color Index).

Tabell 2. Navn på to fargestoff

Kallenavn	Produsentnavn	Kjemisk navn:	INCI-navn:	CAS nr.	Color index
PPD, Paraphenyl- enediamine		1,4-Diaminobenzene, 1,4-Benzenediamine, para-Benzenediamine	p-phenylenedi- amine	106-50-3	CI 76 060
C.I. Orange G	Kiton Fast Orange G, Fast Orange G, Crystal Orange 2G,	Disodium 7-hydroxy-8-phenyla- zonaphthalene-1,3- disulphonate	CI 16230	1936-15-8	CI 16230

Skadelige stoffer i kosmetikkbransjen

Den norske kosmetikklovgivningen fastslår i §5 at kosmetiske produkter ikke skal skade brukernes helse, det vil si at produktet i sin helhet ikke skal være skadelig; underforstått på flertallet av alminnelige brukere. Sagt på en annen måte betyr det at kosmetiske produkter godt kan inneholde helseskadelige stoffer, hvis produktet i sin helhet er ufarlig. Skadelige stoffer kan derfor være tillatt i doser EUs vitenskapelige komité har vurdert som ufarlig.

Eksempel på begrenset bruk av visse stoffer:

Visse allergene parfymestoffer er tillatt i opp til 0,01 prosent i produkter som vaskes av huden, fordi de ikke påvirker huden over lang tid. I produkter som skal sitte på huden er de samme stoffene kun tillatt i konsentrasjoner under 0,001 prosent.

Det er derfor sant at det finnes skadelige stoffer i kosmetikk. Det er dessverre også sant at disse stoffene er tillatt av EU-kommisjonen. Og som denne boka slår fast: Disse stoffene er ikke strengt nok regulert!

Kilder til vurdering av kjemiske stoffer

Listen over farlige stoffer fra Miljøstyrelsen i Danmark inneholder over 9000 kjemiske stoffer med farlige egenskaper. Stoffene noteres med sitt kjemiske navn, det vil si at INCI-navnene ikke brukes. For hvert stoff beskrives hvilke farer som er karakteristiske for stoffet, for eksempel: giftig, helseskadelig og lokalirriterende.

COSING er en EU-hjemmeside <http://ec.europa.eu/consumers/cosmetics/cosing/> hvor man kan finne opplysninger om lovgivning om spesifikke kosmetiske stoffer. Her finner du både regler, kallenavn, bruksområder og CAS-nummer.

SCCS er EUs vitenskapelige komité for vurdering av forbrukerprodukter. http://ec.europa.eu/health/scientific_committees/consumer_safety/index_en.htm SCCS utarbeider vurderinger av kosmetiske stoffer for EU kommisjonen. Vurderingene er ment for fagfolk, men konklusjonen sammenfatter innholdet med rene ord som alle kan forstå. Dokumentasjonen er grundig og vurderingene objektive og som regel konsekvente. Allikevel slipper ekstremt allergene stoffer gjennom vurderingen, fordi kun deler av avgjørelsene finner vei til EUs lovgivning. Vurderingene av mange enkeltstoffer kan finnes på COSING.

IARC (FNs internasjonale byrå for kreftforskning) vurderer stoffer for kreftfremkallende effekter (se <http://www.iarc.fr/>), se ordliste s.

Toxnet (se toxnet.nlm.nih.gov) under USAs nasjonale medisinske bibliotek sammenfatter mange toksikologiske databaser. Ved å søke på stoffnavn eller CAS nr. er det mulig å finne

sammenfattende vurderinger og utdrag av vitenskapelige artikler om mange stoffer. Tekstene sikter seg mot det vitenskapelige miljøet og kan være tung å lese, men til gjengjeld er troverdigheten høy.

Cosmetic Ingredients Review (CIR – <http://www.cir-safety.org/>) utarbeides i samarbeid med den amerikanske kosmetikkindustrien. Utvalgte kosmetiske stoffers helende virkninger gjennomgås rimelig presist og objektivt. Konklusjonen er likevel nesten alltid den samme for hvert stoff: Stort sett alt er sikkert, og det skal ikke foretas begrensninger i kosmetikkindustriens bruk av skadelige stoffer. Tilfeldigvis er det akkurat den konklusjonen kosmetikkindustrien helst vil høre. På internett kan utdrag fra disse vurderingene finnes via google ved å skrive «Final report on the safety assessment of» og føye til navnet på stoffet du lurer på.

Men husk: Det du finner er kun industriens vurdering av industriens produkter, så du bør aldri stole på en vurdering fra CIR alene.

Positivlisten og Negativlisten for kosmetiske produkter utgis av Danmarks Frisør og Kosmetiker Forbund (DFKF) i samarbeid med Grønne Erhverv i Københavns Kommune. Positivlisten lister opp produkter som ikke inneholder problematiske stoffer, selv om det er umulig å unngå parfyme helt. Negativlisten omfatter produkter som inneholder minst ett problematisk stoff. Listene gir et utsnitt av profesjonelle kosmetiske hårprodukter på det nordiske markedet. Oppdatert liste finner du til enhver tid på www.gronnfrisor.no

SCCS' arbeidsmetoderEUs vitenskapelige komité for vurdering av forbrukerprodukter (SCCS) er et ekspertpanel med særlig kunnskap om blant annet toksikologi og medisin. EU-kommisjonen kan be SCCS vurdere om et konkret konserveringsmiddel kan brukes i kosmetikk uten å fremkalle skadevirkninger, og om det eventuelt skal stilles betingelser for middelets bruk.

SCCS foretar ikke laboratorieundersøkelser selv, men samler inn eksisterende forskningsresultater som belyser temaet. Dataene vurderes og SCCS konkluderer om stoffet er trygt å bruke, og anbefaler eventuelt betingelser for bruk. Det er denne vurderingen som typisk danner grunnlag for de eventuelle begrensninger som blir tilføyd i kosmetikkdirektivet.

En SCCS-vurdering kan slå fast at det for et stoff ikke er observert skader ved en konsentrasjon på for eksempel 2 prosent. SCCS konkluderer med at stoffet kan brukes i kosmetikk i konsentrasjoner under 2 prosent. Disse 2 prosentene blir som regel direkte overført til kosmetikkdirektivet som høyest tillatte konsentrasjon uten å legge inn en sikkerhetsfaktor. SCCS tar ikke høyde for at mange stoffer brukes sammen med andre stoffer, som kanskje har skadelige egenskaper (se cocktaileffekt).

SCCSs vurderinger tar heller ikke hensyn til at profesjonelle utsettes for en større mengde av stoffet enn vanlige brukere. Kort sagt betyr det at SCCS balanserer på grensen til de nivåene hvor helseskadelige effekter kan inntreffe. Dette gir kosmetikkindustrien et slingsmonn som tillater det meste av kjemikalier, og i doser som vi tror vil vise seg på sikt å være skadelige.

Frisører farger hår gjennomsnittlig fire ganger daglig. En forbruker bruker hårfarge ca. hver sjettede uke. Frisøren blir derfor utsatt for disse stoffene i langt større grad enn den alminnelige forbruker. SCCSs vurderinger er basert på forbrukernes eksponering for det enkelte stoff, og dette er grunnlaget for grenseverdiene i kosmetikkdirektivet. Direktivets grenser tar altså ikke hensyn til profesjonelle.

De grønne alternativene

Som frisør har du flere muligheter til å finne sunne og miljøvennlige produkter og bedre arbeidsmetoder. Du kan velge miljømerka produkter, du kan følge rådene i denne boka, og du kan velge å bli Grønn frisør.

Miljømerka produkter

Det er nærmest umulig for en forbruker å kontrollere de ulike leverandørenes påstander om produktenes skadevirkninger. Heller ikke hvor skadelige eller uskadelige innholdet er, eller produktenes miljømessige belastning. Selv når kosmetikkdirektivet overholdes garanterer det kun et minimum, med god plass til forbedring. Men hvem står inne for at leverandørenes lovprisninger faktisk er sanne?

Her kommer miljømerkene til sin rett. De stiller krav til produktene og til at produsentene fører en eller annen form for kontroll med at kravene overholdes. De gir forbrukeren garantier fra andre enn selgeren, som skulle tilsi en viss grad av objektivitet i kontrollen, men du bør likevel ha et kritisk blikk på om:

- Den kontrollerende instansen er økonomisk avhengig av produsenten som eier merket.
- Merkets kriterier er offentlig tilgjengelig, slik at du selv kan sammenligne produkt og krav.
- Kriteriene handler om helse og miljø, eller ivaretar de kun et snevrere felt som dyreforsøk eller allergi?

Under følger et knippe av de vanligste miljømerkene i Europa.

Svanemerket er skandinavisk. Merket administreres av Stiftelsen Miljømerking i Norge, men kriteriene settes av et nordisk råd med representanter fra industri, stat, forbruker- og miljøorganisasjoner. Kravene omfatter miljø, energi, avfall, sunnhet/allergi, etikk og produktets bruksområde. Lisenshaverne kontrolleres og kriteriene er objektive og offentlig tilgjengelige.

I skrivende stund, desember 2010, har ikke svanemerket en vurderingsordning for frisørsalonger, bare et merke for butikker i sin helhet.

Den blå krans fra Astma- og allergiforbundet i Danmark fokuserer kun på astma og allergi. Produktene inneholder ikke parfyme. De foretar risikoberegning for produktene, som betyr at noen stoff tillates i begrensede konsentrasjoner. Organisasjonen er privat og tjener penger på å merke forbrukerprodukter med Den blå krans. Kriteriene for vurdering, allergipotensialet og hvordan du kan få Den blå krans er ikke offentlig, så troverdigheten til Den blå krans er derfor liten. Det er inntil videre kun én serie profesjonelle frisørprodukter merket med Den blå krans.

BDIH, det tyske Bundesverband Deutscher Industrie und Handelsunternehmen für Arzneimittel, Reformwaren, Nahrungsergänzungsmittel und Körperpflege er utbredt innenfor kosmetikk og stiller krav til ingredienser i forhold til både miljø, dyreforsøk og helse. Ingrediensene skal i så stor grad som mulig være av naturlig opprinnelse, og helst være plantebaserte og økologiske. Syntetiske fargestoffer er ikke tillatt. Det tas hensyn til sosial ansvarlighet. Merket administreres av bransjeforeningen for produsenter av naturkosmetikk. Et uavhengig kontrollorgan kontrollerer deretter at kravene overholdes.

EUs blomst er for kosmetikk. Det stilles krav innen miljø, sunnhet og produkteffektivitet. Lisenshaverne kontrolleres og kriteriene er objektive og offentlig tilgjengelige.

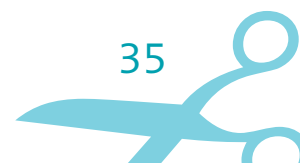
ECOCERT er fra Frankrike, men finnes også på produkter fra andre land. Produktene kan ikke inneholde syntetiske parfymmer, fargestoff, konserveringsmidler, fettstoff eller oljer. Stoffene skal være fri for forurensing og minst ti prosent skal være av økologisk opprinnelse. Det stilles miljøkrav til framstillingsprosesser og emballasje. ECOCERT har ikke spesielt fokus på helse og allergi, og omfatter ikke effektivitetskrav. Man kan altså ikke stole blindt på ECOCERT hvis man vil unngå allergiframkallende stoff.

I dag finnes to hårfargeserier som er miljøsertifiserte, nemlig Sante og Logona, som begge følger BDIH's krav. En rekke andre hårkosmetiske produkter som sjampo, balsam og stylingprodukter er sertifisert i henhold til Den blå krans, Svanemerket, ECOCERT og flere.

Økologisk – hva betyr det?

Noen kosmetikkprodusenter og leverandører spiller bevisst på at ordet «organisk» har flere betydninger. For eksempel bruker et kjent merke ordet «organic» i sitt merkevarenavn, selv om produktet ikke er økologisk. Samtidig inneholder produktet «certified organic ingredients» som nettopp er økologiske. Det er forvirrende, og med en slik markedsføring er det klart at mange frisører tror at produktet er økologisk.

Når noen bruker ordet økologi eller organisk om kosmetikk, skal du spørre om dokumentasjon, og hvem som har sertifisert det. Du bør også spørre hvilken spesifikk helsemessig forskjell det har for deg som frisør at produktet er økologisk.

Positiv- og Negativlisten

Som du ser ovenfor er tilbudet av sertifiseringsordninger stort. De dekker forskjellige områder og har ulike svakheter. En merkingsordning som retter seg spesifikt til profesjonelle frisører er Positivlisten og Negativlisten, som offentliggjøres hver måned i danskenes medlemsblad Spejlet, på www.dfkf.dk og www.gronnfrisor.no.

Listene er basert på stikkprøver av profesjonelle frisørprodukter og utarbeides av Grønne Erhverv København kommunes miljøkontroll, for Danmarks frisør og kosmetikerforbund. Produktene vurderes utelukkende med hensyn til om ingrediensene har helse- eller miljøskadelige virkninger. Vurderingen baseres på produktenes ingrediensliste, som ikke tar hensyn til konsentrasjonen av hvert enkelte stoff.

Omtrent alle stoffvurderinger ser enkeltvis på stoffene, dvs. ikke i blanding med andre stoff som kan øke eller begrense skadevirkningen.

Skadevirkninger av stoffblandinger er ikke godt undersøkt i forskningslitteraturen. For å komme på Positivlisten kan derfor ikke et produkt inneholde ett eneste stoff med miljøskadelige, allergene eller andre helseskadelige virkninger. Til tross for de strenge kravene, vokser Positivlisten stadig. Noen produsenter bruker Københavns kommune som sparringspartner i utviklingsfasen for få produkter på Positivlisten. Produkter på Positivlisten vil alltid være akseptable hos en Grønn frisør.

Det er nesten umulig å unngå parfyme i kosmetikk, så produkter med parfyme aksepteres på Positivlisten.

Negativlisten lister opp de produkter som inneholder minst ett skadelig stoff, uansett konsentrasjon.

Som du ser i avsnittet om markedsføring s. 00, brukes begreper som økologisk, skånsom og sunn om hverandre i kosmetikkbransjen. Enhver kan kalle seg frisør, og enhver kan kalle seg økologisk eller grønn frisør – fordi begrepene ikke er definert eller beskyttet. En frisørsvenn som søker jobb vet derfor ikke hva det betyr når frisørmesteren omtaler sin salong som helsevennlig, eller «Øko-klipper'n». Det kan bety at det ikke brukes PPD eller andre skadelige farger i salongen, eller at de bare har montert punktavsug og en vannautomat. Dreier det seg om både miljøhensyn og sunnhet eller bare en av delene? Det finnes ingen entydige svar, fordi ingen utenfra kontrollerer innholdet i disse påstandene.

Økologi – et ord med flere betydninger

1. Læren om samspillet mellom planter og dyr i naturen
2. En dyrkningsform i landbruket, hvor kunstgjødsel og kunstig fremstilte sprøytemidler unngås.

I det siste har en annen betydning dukket opp, hvor ordet «økologisk» betegner at noe er miljøvennlig, som i sammenhengen «økologisk frisør». Vær oppmerksom på at i denne sammenhengen er ordet økologi og økologisk uten særlig betydning.

Forbrukerrådet er oppmerksomme på denne tvilsomme bruken av ordet, men det kan alltid presiseres mer.

Organic – et engelsk ord med flere betydninger

1. Selvdyrket, naturlig utseende innretning
2. Økologisk, dvs. dyrket uten pesticider
3. Materialer basert på kullstoff, organisk materiale

Ordliste

- 1-naphtol** Fargestoff, sterkt sensibiliserende [SCCS]. Kan gi allergi og øyeskader. CAS nr. 90-15-3
- 2,4-diaminophenoxyethanol hydrochloride** Fargestoff. Helsekadelig. CAS nr. 66422-95-5
- 2-amino-3-hydroxypyridine** Fargestoff. Irriterer hud, øyne, slimhinner. OK i under 1 %, forbigående øyeirritasjon [SCCS]. CAS nr. 16867-03-1
- 2-amino-6-chloro-4-nitrophenol** Fargestoff. Sterkt sensibiliserende [SCCS]. CAS nr. 6358-09-4
- 2-methylresorcinol** Fargestoff. Helsekadelig. Lett overfølsomhet, moderat sensibiliserende [SCCS]. CAS nr. 608-25-3
- 4-amino-2-hydroxytoluene** Fargestoff, 5-amino-o-cresol eller p-amino-o-cresol. Sterkt sensibiliserende [SCCS]. Lokalirriterende. CAS nr. 2835-95-2
- 4-amino-m-cresol** Fargestoff. Sterkt sensibiliserende [SCCS], lokalirriterende. CAS nr. 2835-99-6
- 4-chlororesorcinol** Fargestoff. Helsekadelig, lokalirriterende. CAS nr. 95-88-5
- 4-hydroxypropylamino-3-nitrophenol** Fargestoff, HC red no. 3. OK i kosmetikk [SCCS]. CAS nr. 92952-81-3
- 6-amino-m-cresol** Fargestoff. helsekadelig og lokalirriterende CAS nr. 2835-98-5
- Acid orange 7 Se** CI 15510
- allergen effekt** Det kan oppstå symptomer på irritasjon eller utilpasshet etter eksponering for et stoff, som vanligvis ikke har effekt på de fleste andre mennesker. Utvikling av allergi skyldes en reaksjon fra kroppens immunsystem.
- ammonia** Vanlig husholdningskjemikalie, inngår i lakris. Ammoniakk eller salmiakk. I større mengder irriterende for luftveiene og skadelig i vannmiljøet. CAS nr.7664-41-7
- ammonium persulfate** CAS nr.7727-54-0. Se persulfate
- Ammonium thioglycolic acid** Se thioglycolic acid
- basic red 2** Fargestoff. Skadelig for øynene. CAS nr. 477-73-6
- behentrimonium chloride** Konserveringsmiddel. Mulig harmløst, men har få data. CAS nr. 17301-53-0
- butylparaben** Konservering. Hormonforstyrrende, mellomstor grunn til bekymring [EU 2007]. Kontaktallergi. Ikke-østrogen effekt og ikke-carcinogen [SCCS 2005]. Miljø: Ikke giftig, bioakkumulerbar, Brytes lett ned. CAS nr. 94-26-8
- benzyl benzoate** Duftstoff, som skal deklarerer pga. allergirisiko. CAS nr. 120-51-4
- benzyl salicylate** Duftstoff, som skal deklarerer pga. allergirisiko. CAS nr. 118-58-1
- butylfenyl methylpropional** Duftstoff. Skal deklarerer pga. allergirisiko. CAS nr. 80-54-6.
- butyrospermum parkii** Mykgjørende. Shea butter. Brukes bl.a. til hudlidelser, sannsynligvis OK. CAS nr. 91080-23-8.
- cananga odorata Ylang ylang.** Lokalirriterende. CAS nr. 8006-81-3.
- caprylic/capric triglyceride** Emulgerende effekt. OK , men få data. CAS nr. 73398-61-5.
- carc1** Et stoff med betegnelsen carc1 kan fremkalle kreft hos mennesker. Carc2-stoffer er sannsynligvis kreftfremkallende, carc3-stoffer kan ikke med sikkerhet klassifiseres som kreftfremkallende, mens carc4-stoffer sannsynligvis ikke er kreftfremkallende. Stoffer som er reproduksjonstoksiske eller mutagene får tilsvarende nummerering avhengig av hvor sterke bevisene av effektene er. Formaldehyd, tobakksrøyk og radioaktiv stråling er eksempler på carc1-stoffer. Hele oversikten samt dokumentasjon finnes hos IARC.
- carcinogen effekt** Stoff som kan fremkalle kreft hos mennesker er carcinogene, se Carc1.
- CAS nr.** Internasjonal nummerering av kjemiske stoffer.

cedrus atlantica Cedertre. Lokalirriterende, har et beskjedent innhold av 26 parfymer. CAS nr. 92201-55-3.

ceteareth-20 I seg selv uskadelig, men øker opptaket av medisinsk aktive stoffer gjennom huden. Bør ikke brukes i produkter til barn eller på sår hud. CAS nr. 68439-49-6.

cetearyl alkohol Uproblematisk i kosmetikk. CAS nr. 67762-27-0.

cetrimonium bromide Konservering. Langsamt nedbrytelig, bioakkumulerbart, giftig for organismer som lever i vann, irriterende for hud og øyne. CAS nr. 57-09-0.

cetrimonium chloride Konservering. Langsamt nedbrytelig, bioakkumulerbart, giftig for organismer som lever i vann, irriterende for hud og øyne. CAS nr. 112-02-7.

cetyl alkohol Bløtgjør og viskositetskontroll. OK. CAS nr. 36653-82-4.

CI 15510 Fargestoff. Acid Orange 7, Food Orange 4 m.fl. Er ikke irriterende, sensibiliserende eller mutagent [SCCS]. CAS nr. 633-96-5

CI 19140 Fargestoff, også kalt tartrazine. Sannsynligvis uproblematisk i kosmetikk [SCCS]. CAS nr. 1934-21-0.

CI 26100 Fargestoff, bl.a. kalt Sudan Red III. Reagerer med p-phenylenediamine. CAS nr. 85-86-9.

CI 47005 Fargestoff. Acid Yellow 3. OK [SCCNFP], få data. CAS nr. 84924-83-4.

CI 76060 Se p-phenylenediamine.

CI 76545 Se m-aminophenol.

CIR Se Cosmetic Ingredients Review

citral Duftstoff. Skal deklarerer pga. allergirisiko. CAS nr. 5392-40-5

citric acid Surhetsregulerende stoff. Citronsyre. CAS nr. 77-92-9

citronello Duftstoff. Skal deklarerer pga. allergirisiko. CAS nr. 106-22-9

climbazole Konserveringsmiddel. Ingen indikasjoner av problemer, men informasjonen er mangelfull [SCCS]. CAS nr. 38083-17-9.

CMR-stoffer Stoffer som er carcinogene, mutagene eller reprotoksiske, dvs. stoffer som er kreftfremkallende, kan gi DNA-skader eller være skadelige for ufødte barn.

cocamide DEA Stabilisator. Motstridende informasjon om irriterende effekter. Kan i visse omstendigheter forme nitrosaminer på huden. CAS nr. 68603-42-9.

cocamidopropyl betaine Har tidligere forårsaket kontaktallergi pga. urenheter, men dette problemet er nå løst. CAS nr. 61789-40-0

Cosmetic Ingredients Review Komité nedsatt av kosmetikkindustrien i USA som foretar vurderinger av stoff til kosmetikkbruk. Vurderingene er generelt preget av industriens interesser, fremfor frisørenes og brukernes.

Cosmeticsdatabase.com Se Environmental Working Group

curry red Fargestoff. CI 16035. OK [SCCS]. CAS nr. 25956-17-6

diazolidinyl urea Konserveringsmiddel. Avgir formaldehyd, dvs. risiko for kreft. CAS nr. 78491-02-8.

disodium EDTA Kompleksbinder. Uønsket i vannmiljø. Ikke-irriterende. CAS nr. 139-33-3.

EDTA Kompleksbinder. Uønsket i vannmiljø. Ikke-irriterende. CAS nr. 60-00-4.

Environmental Working Group Forbrukergruppe i USA som gir ut og oppdaterer en database over kosmetiske produkter på det amerikanske markedet, og vurderer de enkelte stoffene. Hjemmesiden www.cosmeticsdatabase.com gir en vurdering av hvor skadelig et stoff er, og hvor sikker EWG er i vurderingen. Stoffdatabasen er omfattende, men dens vurderinger bør aldri stå alene, da datagrunnlaget ofte er spinkelt.

essensielle oljer Se parfyme.

ethanolamine Irriterende for hud, øyne, slimhinner. CAS nr. 141-43-5.

ethylparaben Konserveringsmiddel. Svakt hormonforstyrrende, bioakkumulerbart, lett nedbrytelig [EU 2007]. Hevelser, røde øyne, men få tilfeller av dermatitis, ikke-carcinogent [SCCS 2005]. CAS nr. 120-47-8

etidronic acid Komplekسدanner. Muligvis tetratogen effekt, redusert knokkeltmasse [Toxnet], men brukes mot knokkelskjørhet. CAS nr. 2809-21-4.

EUs vitenskapelige komité Se SCCS

eugenol Duftstoff. Skal deklarerer pga. allergirisiko. CAS nr. 97-53-0.

EWG Se Environmental Working Group

Food orange 4 Se CI 15510

formaldehyd Oppløsningsmiddel. Kreftfremkallende [IARC]. Sensibiliserende. Lovlig i EU.

Genotoksisk Stoffer som kan forårsake skader på cellenes DNA-molekyler er genotoksiske. Skadene fører til endringer i arveanlegg eller utvikling av kreftknuter.

geraniol Duftstoff. Skal deklarerer pga. allergirisiko. CAS nr. 106-24-1

guar hydroxypropyltrimonium chloride Antistatisk virkning, påvirker viskositeten. Få data, ikke lett nedbrytelig i miljøet i flg. Miljøstyrelsen i Danmark. CAS nr. 65497-29-2.

HC blue no. 2 Fargestoff. Muligvis sensibiliserende [SCCS], mutagen i noen forsøk, ingen tegn på allergi eller irritasjon [TOXnet og CIR 2007]. CAS nr. 33229-34-4.

HC red no. 3 Fargestoff. Helsekadelig. Mutagent. CAS nr. 220-701-7.

hexyl cinnamal Duftstoff. Skal deklarerer pga. allergirisiko. CAS nr. 103-41-3.

IARC The International Agency for Research on Cancer, Den internasjonale forskningskomité om kreft, www.iarc.fr. Gir ut undersøkelser om kreftvirkning av enkeltstoffer og kreft i ulike yrker osv..

INCI Inventory of Cosmetics Ingredients, ec.europa.eu/enterprise/cosmetics/html/cosm_inci_list.htm. EUs liste over navn på kosmetiske stoffer. Disse navn skal i overensstemmelse med kosmetikkdirektivet brukes ved utarbeidelse av ingrediensliste til kosmetikk til salg i EU.

indigofera tinctoria Farvestof, Henna konsentrat, indigo. OK, ikke irriterende, men ikke ferdigvurdert [SCCS 2004]. CAS nr. 84775-63-3

isobutylparaben Konserveringsmiddel. Svak hormonforstyrrende effekt. Ikke carcinogent [SCCS 2005]. Bioakkumulerbart, lett nedbrytbart. CAS nr. 4247-02-3.

kathon Blanding av methylchloroisothiazolinone og methylisothiazolinone, se disse.

kosmetikkdirektivet EUs direktiv om sikkerhet, merking og markedsføring av kosmetikk, ec.europa.eu/enterprise/cosmetics/html/consolidated_dir.htm. Inneholder lister over forbudte stoffer og stoffer, som under visse begrensninger må brukes i kosmetikk. Er implementert i Norge under Mattilsynet.

kryssreaksjon Allergisk reaksjon hvor allergi for et stoff gjør personen allergisk ovenfor et annet stoff.

kreftfremkallende effekter Se carcinogene effekter.

lawsone Fargestoff som inngår i lawsonia inermis med opp til 1,5 %. Selv om dataene er motstridende, vurderes det om lawsone kan være mutagent [SCCS] CAS nr. 83-72-7.

lawsonia inermis Fargestoff. Henna. Vurderes som uproblematisk selv om det inneholder lawsone. CAS nr. 84988-66-9

limonene Duftstoff. Skal deklarerer pga. allergirisiko. CAS nr. 138-86-3.

linalool Duftstoff. Skal deklarerer pga. allergirisiko. CAS nr. 78-70-6.

Listen over farlige stoffer EU-klassifisering av over 9000 stoffer etter risiko for brann, eksplosjon eller skadevirkning på mennesker og miljø. Gis ut i Norge av Mattilsynet.

m-aminophenol Fargestoff. CI 76545. Sterkt sensibiliserende [SCCS]. Helsekadelig, miljøfarlig. CAS nr. 591-27-5.

methylchloroisothiazolinone Konserveringsmiddel. Allergent, kanskje neurotoksik. CAS nr. 26172-55-4.

methylisothiazolinone Konserveringsmiddel. Allergent, kanskje neurotoksik. CAS nr. 2682-20-4.

methylparaben Konserveringsmiddel. Svakt hormonforstyrrende effekt [EU 2007]. Ikke-carcinogent [SCCS]. Ikke bioakkumulerbart, lett nedbrytbart. CAS nr. 99-76-3

mut1 Et stoff med betegnelsen mut1 er med sikkerhet mutagent hos mennesker. Vedr. mut2 og mut3, se carc1.

mutagen effekt Stoff som kan endre den genetiske arvemassen, dvs. forårsake forandringer i DNAet i cellene, se også Mut1.

N Miljøskadelig. Fareklassifisering av kjemikalier, se listen over farlige stoffer

Neurotoksisk Neurotoksiske stoffer som terpentin og sprit påvirker nervesystemet.

Virkningen kan være rystelser, svakhet eller følelseløshet mm.

o-aminophenol Fargestoff. CI 76520. Helsekadelig, kanskje mutagent. CAS nr. 95-55-6

p-aminophenol Fargestoff. CI 76550. Helsekadelig. Sensibilisering ved 2 %. CAS nr. 123-30-8

parfyme Duftstoff. Parfyme eller aroma. De fleste parfymen består av flere duftstoffer som er kjemisk forskjellige. Det er ikke påbudt å ramse opp en parfymes enkelte komponenter i ingredienslisten, det er tilstrekkelig å skrive "parfyme". Mange duftstoffer har en irriterende virkning på huden eller i luftveiene uansett om de er av naturlig eller syntetisk opprinnelse.

de 26 særlig allergene parfymestoffene I kosmetikkdirektivet finnes særlige regler for 26 parfymestoffer, som er kjent for at ha særlig allergene virkninger. Dersom et eller flere av disse parfymestoffene er til stede i en viss konsentrasjon i et kosmetisk produkt, skal parfymestoffene oppføres med navn. "De 26 parfymestoffer" omfatter -Isomethyl ionone, amyl cinnamal, amylcinnamyl alcohol, anisyl alcohol, benzyl alcohol, benzyl benzoate, benzyl cinnamate, benzyl salicylate, butylphenyl methylpropional, cinnamal, cinnamyl alcohol, citral, citronellol, coumarin, eugenol, evernia prunastri (oak moss) extract, evernia furfuracea (tree moss) extract, farnesol, geraniol, hexyl cinnamal, hydroxycitronellal, hydroxyisohexyl 3-cyclohexene carboxaldehyde, isoeugenol, limonene, linalool og methyl 2-octynoate.

Det finnes også andre parfymestoffer med allergene, irriterende eller luftveisirriterende virkning i tillegg til disse.

persulfate Oxidationsmiddel i blekemiddel. Tørker ut slimhinnene, skader øynene, men kan aksepteres hvis det ikke brukes hyppig Helsekadelig og lokalirriterende

petrolatum Creme. Vaseline. Ikke-problematisk til kosmetikk

phenoxyethanol Konserveringsmiddel. Få rapporter om irritasjon, formentlig OK. CAS nr. 122-99-6

potassium persulfate Oxidationsmiddel i blekemiddel. Helsekadelig, lokalirriterende. OK til sjelden bruk. Se også persulfate CAS nr. 7727-21-1.

PPD se p-phenylenediamine.

p-phenylenediamine Fargestoff. PPD, CI 76060. Ekstremt sensibiliserende [SCCS], mange tilfeller av kraftige allergiske reaksjoner. Giftig og miljøskadelig. I blanding med koblere er PPD kanskje kreftfremkallende. PPD kan kryssreagere, så man også blir overfølsom for lokalbedøvelse og over for andre fargestoffer. CAS nr. 106-50-3.

propylparaben Konserveringsmiddel. Svakt hormonforstyrrende [EU 2007]. Irriterer hud, øyne og slimhinner, liten effekt på mannlig forplantning [SCCS 2005]. CAS nr. 94-13-3.

rep1 Et stoff med betegnelsen rep1 er med sikkerhet reprotoksisk hos mennesker. Vedr. rep2 og rep3, se carc1.

reprotoksisk Stoff som er skadelig for forplantningsevnen, er reprotoksiske, se også rep1.

resorcinol Fargestoff. CI 76505. Hormonforstyrrende, miljøskadelig. CAS nr. 108-46-3.

SCCNFP Eldre betegnelse for EUs vitenskapelige komité, nu kalt SCCS.

SCCS EUs vitenskapelige komité for forbrukerprodukter, The Scientific Committee on Consumer Safety.

Selvklassifiseringslisten Liste over 20.000 stoffer som vurderes å utgjøre en fare for mennesker eller miljø. Lista er basert på beregninger, ikke på undersøkelser og vurderinger av hvert enkelt stoff. Utarbeides av Miljøstyrelsen i Danmark.

sensibilisering Et stoff er sensibiliserende, hvis de allergene reksjonene først viser seg etter at man er blitt utsatt for stoffet flere ganger. Noen få personer vil f.eks. reagere negativt allerede første gang de utsettes for PPD, mens andre først reagerer etter mange eksponeringer.

sodium benzoate Konserveringsmiddel. Uproblematisk. CAS nr. 532-32-1.

sodium persulfate Hud- og øyenirriterende, astma. OK til sjelden bruk . Se også persulfate. CAS nr. 7775-27-1.

T Farebetegnelse for giftige stoffer. Fareklassifisering av kjemikalier, se listen over farlige stoffer

teratogen effekt Stoffet som er skadelige for ufødte barn, er teratogene.

tetrasodium EDTA Kompleksbinder. Uønsket i vannmiljøet. Ikke-irriterende .CAS nr. 64-02-8.

thioglycolate Se thioglycolic acid

thioglycolic acid Åpner hårstråets struktur, som kan svekke håret. Irriterende og sensibiliserende, giftig. CAS nr. 68-11-1.

thioglycolsyre Se thioglycolic acid

toluene-2,5-diamine Fargestoff. Ekstremt sensibiliserende, giftig, miljøskadelig, kanskje genotoxisk [SCCS]. CAS nr. 95-70-5.

toluene-2,5-diamine sulfat Fargestoff. se toluene-2,5-diamine. CAS nr. 615-50-9.

Xi Farebetegnelse for lokalirriterende stoffer. Fareklassifisering av kjemikalier, se listen over farlige stoffer

Xn Farebetegnelse for helseskadelige stoffer. Fareklassifisering av kjemikalier, se listen over farlige stoffer

zinkpyrition Aktivt stoff i flassmidler. Er særdeles skadelig for vannmiljøet. CAS nr. 13463-41-7

Eteriske oljer Se parfyme

-Isomethyl ionone Duftstoff. Skal deklarerer pga. allergirisiko. CAS nr. 127-51-5.

Fakta om kosmetikk og frisørers arbeidsmiljø

- Omtrent halvparten av alle frisører utvikler hudskader.
- Hudskader på hendene er den vanligste jobbrelaterte helseskaden blant frisører.
- En av fire frisører har problemer med luftveiene.
- Yngre frisører opplever flere plager enn eldre.
- Det innrapporteres omkring 250 tilfeller av hårfargeskader i Danmark hvert år, men det reelle tallet er sannsynligvis nærmere 1200-2500 per år. Trolig er resultatene i Norge på samme nivå.
- Mange hårfarger inneholder stoffer som er giftige, helseskadelige og allergifremmende. Stoffene er likevel lovlige i henhold til dagens lovverk.
- Helseskader er den vanligste grunnen til at frisører forlater yrket.
- Norske frisører blir i gjennomsnitt elleve år i yrket.
- EUs Kosmetikklovgivning og nasjonale lover er utformet for å beskytte forbrukerne, men tar ikke hensyn til at frisører oftere og kraftigere utsettes for kjemikalier.

Derfor har vi skrevet denne boka til deg og alle andre frisører i Norden.

FAGFORBUNDET

Seksjon samferdsel og teknisk

www.fagforbundet.no
Pb. 7003 St. Olavs plass, N-0130 OSLO